

راهنمای تدریس دروس

سال اوّل

متوسطه ی حرفه ای

درس اوّل : آمرزنده‌ی مهربان

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با صفت غفاری خداوند (از طریق توجه به پذیرش توبه‌ی بندگان).

ب) گرایش‌ها و عواطف

– احساس ندامت و پشیمانی در صورت بروز خطا و گناه

– احساس امیدواری نسبت به بخشایش خداوند.

۲- موضوعات اساسی درس

– صفت غفاری و بخشاینده‌ی خداوند

– توبه (خداوند کسانی را که از گناهان خود توبه می‌کنند، دوست دارد)

– مفهوم عدم تکرار خطا پس از توبه.

۳- شرح مختصر درس

این درس با یادآوری دوران کودکی راوی آغاز شده است؛ به طوری که هر زمان که کار نادرستی انجام می‌داده از پدر و مادرش می‌خواسته که او را ببخشند و والدینش نیز او را می‌بخشیدند و از او می‌خواستند تا دیگر کارهای نادرست خود را تکرار نکند و حالا که بزرگ شده است، دیگر کاملاً می‌داند که خداوند از همه مهربان‌تر و آمرزنده‌تر است. در این درس، حدیثی از پیامبر در زمینه‌ی توبه با این مضمون که باید از خداوند بخواهیم گناهان و خطاهای ما را ببخشد، آمده است. این حدیث، خداوند را مهربان‌ترین و آمرزنده‌ترین معرفی کرده است و در پایان درس نیز دعایی در این رابطه آمده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در مورد صفات خداوند که در دوره‌ی راهنمایی پیش‌حرفه‌ای خوانده‌اند، مورد ارزیابی قرار دهید و چند نمونه از تمرین‌ها و فعالیت‌های مربوط به درس‌های خداشناسی دوره‌ی قبل را ارائه دهید تا بتوانید دانسته‌های آن‌ها را در این زمینه بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: شروع مناسب یک درس تأثیر به‌سزایی در میزان کارایی فعالیت‌های یادگیری دارد. یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع این درس می‌تواند به صورت مطرح کردن این مسئله باشد که از شاگردان بخواهید هر کدام خاطره‌ای را که در آن کاری انجام داده و بعداً پشیمان شده‌اند، تعریف کنند و نیز بگویند که بعد از پشیمانی، چه کرده‌اند. هم‌چنین می‌توانید داستانی زیبا و ساده درباره‌ی آمرزندگی و بخشایندگی خداوند برای دانش‌آموزان در کلاس ارائه کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: این درس را می‌توان از طریق روش «آموزش متقابل» به دانش‌آموزان آموزش داد. به این صورت که ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید که از روی درس به صورت انفرادی بخوانند و نکاتی را که از درس فهمیده‌اند، بازگو کنند.

سپس از روی درس بخوانید و مطالب درس را با توجه به نکاتی که دانش‌آموزان ارائه داده‌اند و مطالبی که خود لازم می‌دانید، توضیح دهید. هم‌چنین، روش «پرسش و پاسخ» و روش «تمثیلی» (از طریق ارائه‌ی مثال‌هایی از زندگی روزمره و ارتباط دادن آن با موضوع درس) نیز از جمله روش‌های پیشنهادی برای ارائه‌ی این درس است؛ برای مثال، از دانش‌آموزان بپرسید که «آیا تا به حال کاری انجام داده‌اید که بعد پشیمان شوید؟ چگونه کار نادرست خود را جبران کردید؟» و...؛ به این طریق، دانش‌آموزان خاطرات خود را در این زمینه بیان می‌کنند و شما نیز با ارائه‌ی مثال‌هایی در این زمینه، آن‌ها را به موضوع درس ارتباط می‌دهید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): ابتدا حدیث را بخوانید و سپس در مورد مضمون آن با دانش‌آموزان صحبت کنید.

در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) درباره‌ی بخشش خطای دیگران برای دانش‌آموزان بخوانید و به آن‌ها توضیح دهید که پیامبر(ص) برای مسئله‌ی عفو و بخشش، اهمیت ویژه‌ای قائل بودند و آن را یکی از خصوصیات خوب اخلاقی می‌دانستند.

- ب) پاسخ دهید: در این فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید با توجه به محتوای درس، به پرسش‌های مطرح شده پاسخ دهند. پاسخ سؤالات دارای کلید مشخصی است.
- ج) کامل کردن عبارت‌ها: در این فعالیت، دانش‌آموزان از متن درس جمله‌ی مورد نظر را بازشناسی و با توجه به آن، جای خالی را کامل می‌کنند.
- د) جست و جو در درس: در این فعالیت، دانش‌آموزان باید متن درس را بخوانند و پیام‌های اصلی درس را در جدول بنویسند.

شماره	پیام‌های اصلی درس
۱
۲
۳
۴

ه) جمله‌ها را آن طور که می‌خواهی ادامه بده: * ای خدای آمرزنده و مهربان از تو.....

.....

* وقتی از کار نادرست خود پشیمان می‌شوم، سعی می‌کنم.....

و) فعالیت پیشنهادی معلم: در این درس، حدیثی از پیامبر (ص) در مورد بخشش خطای دیگران آمده است. به دانش‌آموزان پیشنهاد کنید تا برای هر جلسه، با راهنمایی بزرگ‌ترها احادیث مختلفی از ائمه درباره‌ی موضوع درس بیابند، آن را با خطی زیبا روی مقوا بنویسند و به کلاس بیاورند و فضای کلاس را با این احادیث زینت دهند (معانی احادیث نیز نوشته شوند).

درس سوم : زنده شدن دوباره

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با مفهوم قدرت و توانایی خداوند در زنده کردن مردگان در جهان آخرت.
- ب) گرایش و عواطف
- اعتقاد به هدفمند بودن در زندگی.

۲- موضوعات اساسی درس

- زنده شدن مردگان
- قدرت و توانایی خداوند در زنده کردن مردگان
- چگونگی زنده شدن اموات در جهان آخرت.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، داستان اصحاب کهف مطرح شده است. داستان این گونه است که در زمان‌های قدیم، پادشاه ظالمی به نام دقیانوس حکومت می‌کرد. در آن زمان مردم بت پرست بودند و فقط شش نفر از نزدیکان پادشاه خداپرست بودند که به‌طور پنهانی خدا را می‌پرستیدند. پس از اطلاع دقیانوس از ماجرا، شش نفر به غاری در بیرون شهر پناه می‌برند و به‌اراده‌ی خداوند به مدت سیصد و نه سال به خواب می‌روند. پس از بیدار شدن از خواب، طغی ماجرای متوجه خواب طولانی خود می‌شوند و از خداوند می‌خواهند تا زندگی‌شان به پایان برسد. درخاتمه، دبیر در مورد توانایی خداوند در مورد زنده کردن دوباره‌ی انسان‌ها پس از مرگ و دیدن نتیجه‌ی کارهایشان برای دانش‌آموزان صحبت کند.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این قسمت، از آموخته‌های دانش‌آموزان درباره‌ی درس قبل، ارزش‌یابی به‌عمل‌آوردید و هم‌چنین، دانسته‌های آنان را در مورد درس جدید ارزیابی کنید؛ به این ترتیب که با طرح سؤالات و فعالیت‌هایی، از دانش‌آموزان بخواهید تا با مقایسه‌ی فصول سال (زمستان و بهار) مثال زنده شدن طبیعت در بهار را یادآوری کنند. سپس آن را به زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ ارتباط دهند.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی در ارائه‌ی این درس می‌تواند «نمایش فیلم یا تصاویر» در مورد فصول و تأثیرات آن‌ها در خواب زمستانی حیواناتی که خواب زمستانی دارند، بیدار شدن آن‌ها در فصل بهار و هم‌چنین، بازگو کردن داستان‌هایی درباره‌ی همین مسئله باشد که حتماً در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه خواهد کرد.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: این درس را می‌توانید از طریق روش «داستان‌گویی» برای دانش‌آموزان تدریس کنید. هم‌چنین از روش «نمایشی» (نمایش فیلم اصحاب کهف)، روش «تمثیلی» و بیان مثال‌هایی درباره‌ی زندگی دوباره‌ی پس از مرگ (در مورد محیط اطراف)، استفاده کنید. یا هم‌چنین، درباره‌ی زمانی که می‌خواهیم و متوجه اتفاقات اطراف خود نیستیم و زمانی که از خواب بیدار می‌شویم، مثال‌هایی تعریف کنید. با استفاده از این روش‌ها، در نهایت، ذهن دانش‌آموزان را به این سمت سوق دهید که زندگی ما دارای هدف است و با مرگ همه چیز تمام نمی‌شود؛ بنابراین، باید پاسخ‌گوی اعمال خود در جهان آخرت باشیم.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام حسین(ع) به یارانش: در این حدیث، امام حسین(ع) خطاب به یارانش مرگ را همانند پلی می‌داند که انسان را از رنج‌ها و سختی‌های این دنیا به بهشت و نعمت‌های همیشگی آخرت رهنمون می‌سازد. مفهوم این حدیث بیانگر زندگی دوباره‌ی پس از مرگ است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت و گو کن: در این تمرین، ابتدا سؤال‌های زیر را مطرح کنید:

«چه کسانی از زنده شدن دوباره در جهان آخرت احساس خوش‌حالی می‌کنند؟ مگر چه کارهایی در این دنیا انجام داده‌اند؟»

سپس در مورد این سؤالات نظرها و پاسخ‌های دانش‌آموزان را دریافت کنید و از آن‌ها بخواهید

تا با هم بحث و گفت‌وگو کنند. در نهایت، پاسخ‌ها و نظر دانش‌آموزان را روی تابلو بنویسید. سپس سؤال زیر را مطرح کنید:

«چه کسانی از زنده شدن دوباره در جهان آخرت ناراحت می‌شوند؟ چرا؟»
درباره‌ی این سؤال نیز پاسخ‌های دانش‌آموزان را دریافت کرده، آن‌ها را به بحث و گفت‌وگو ترغیب کنید و مانند سؤال قبل، پاسخ‌ها را روی تابلو بنویسید و مطالب را جمع‌بندی کنید.

درس پنجم : وعده‌ی الهی

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با داستان زندگی حضرت نوح (ع) و رسالت ایشان.

ب) گرایش‌ها و عواطف

– احساس علاقه نسبت به پیامبران بزرگ الهی

– توجه به رسالت حضرت نوح (ع) و سختی‌هایی که در این زمینه متحمل شده‌اند.

۲- موضوعات اساسی درس

– شرح زندگی حضرت نوح (ع)

– وعده‌ی الهی و تحقق آن در مورد آمدن باران و غرق شدن کافران و نجات حضرت نوح

(ع) و یارانش به وسیله‌ی سوار شدن بر کشتی

– سختی‌های حضرت نوح (ع) در راه رسالت.

۳- شرح مختصر درس

درس در مورد زندگی حضرت نوح (ع) است. به این صورت آغاز می‌شود که حضرت نوح

(ع) و یارانش به فرمان خداوند در حال ساختن کشتی بودند و چون بارانی نمی‌بارید و دریایی وجود

نداشت، بت پرستان آنان را مسخره می‌کردند. یکی از پسران نوح (ع) به نام کنعان هم در بین بت پرستان

بود و حرف‌های پدر را بیهوده تلقی می‌کرد و به پدر خود بی‌احترامی می‌کرد و اعتقادی به خداوند

یگانه و رسالت پدرش نداشت تا این که پس از گذشت ماه‌ها، کار ساختن کشتی به پایان رسید و خداوند

به نوح (ع) فرمان داد تا از هر حیوانی یک جفت انتخاب کند و به کشتی ببرد و خود و یارانش نیز بر

کشتی سوار شوند. سپس به فرمان خداوند طوفان و باران آغاز شد و آب همه جا را فرا گرفت و کشتی

نوح (ع) در میان امواج آب به حرکت در آمد. خداپرستان نجات یافتند و بت پرستان در آب غرق شدند و

عاقبت، بت پرستان به سزای اعمال ناپسند و بی‌ایمانی خود رسیدند.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این مرحله به ارزش‌یابی تمرین‌ها و فعالیت‌های درس قبلی پردازید و دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را درباره‌ی درس جدید ارزیابی کنید؛ به این صورت که دریابید تا چه حد دانش‌آموزان با پیامبران اولوالعزم آشنایی دارند، آیا نام آن‌ها را می‌شناسند و از سرگذشت آن‌ها چه می‌دانند.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع این درس می‌تواند «نمایش تصویرهایی» از مراحل داستان باشد؛ به این ترتیب که دبیر با تهیه‌ی تصویرهایی از داستان و چسباندن آن‌ها به روی مقوا و نشان دادن آن‌ها به شاگردان، ایجاد انگیزه کند حتی می‌تواند به صورت نقاشی تصویرهایی را روی مقوا بکشد و از آن استفاده کند؛ برای مثال، تصویری از ساختن کشتی یا تصویری از بردن حیوانات به کشتی و... .

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: با توجه به این که درس به صورت داستانی مطرح شده، یکی از روش‌ها می‌تواند روش «داستان‌گویی» باشد. روش دیگر می‌تواند روش «نمایش فیلم» زندگی حضرت نوح (ع) خصوصاً نمایش قسمت‌هایی که کاملاً مرتبط با درس است، باشد؛ به طوری که در هر مرحله از تعریف داستان یا نمایش فیلم، توضیحات لازم را در مورد برخی مفاهیم مشکل‌ارائه دهید تا دانش‌آموزان بهتر بتوانند داستان را درک کنند. سپس در پایان از آن‌ها بخواهید تا نظر خود را در مورد داستان یا فیلم بگویند. مطالب را روی تابلو بنویسید و با کنار هم قرار دادن و تکمیل آن‌ها، به جمع بندی از درس برسید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): بیان حدیث ذکر شده در کتاب از رسول اکرم (ص) بیانگر این مسئله است که خداوند ابتدا با بندگانش اتمام حجت می‌کند، سپس اگر هدایت نشوند، آنان را عذاب خواهد کرد.

ب) باراهنمایی معلم کتابی انتخاب کن: در این فعالیت، از دانش‌آموزان بخواهید تا باراهنمایی شما، از کتاب خانه‌ی مدرسه کتاب مناسبی در مورد زندگی یکی از پیامبران انتخاب کنند و در کلاس برای دوستان خود بخوانند.

درس هفتم : چه کسی می تواند جانشین پیغمبر شود؟

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با ویژگی های امام معصوم (ع).

ب) گرایش ها و عواطف

- احساس اعتماد و اطمینان نسبت به راهنمایی های امامان به عنوان جانشینان به حق

پیامبر (ص)

- احساس علاقه و احترام نسبت به ائمه ی اطهار (ع).

۲- موضوعات اساسی درس

- جانشین پیامبر (ص)

- ویژگی های امام و جانشین پیامبر (ص)

- مفهوم امام معصوم (ع).

۳- شرح مختصر درس

این درس به صورتی ساده به بیان مسئله ی جانشین امامان معصوم (ع) بعد از پیامبر (ص) پرداخته است. مطالب با طرح مثالی از خلبان هواپیما آغاز شده که به دلیل بیماری قادر به هدایت هواپیما نیست و این که چه کسی می تواند جانشین او شود و مسافران را سالم به مقصد برساند. از این مثال ساده به طرح این سؤال می رسیم که «چه کسی می تواند امام و جانشین پیغمبر باشد؟» و پس از آن، چند سؤال از دانش آموزان پرسیده شده است، به این ترتیب که «آیا مردم حرف های کسی را که دستورهای دین را نمی شناسد و خود گناه و اشتباه می کند، می توانند به عنوان جانشین پیامبر بپذیرند؟ جانشین پیامبر (ص) باید دارای چه شرایطی باشد؟ از میان خدا و مردم، کدام بهتر می داند که چه کسی باید امام شود؟» پس

از طرح این سؤالات و به فکر واداشتن شاگردان، پاسخ سؤالات به صورت ساده و قابل درک ارائه می‌شود و از بین شرایطی که برای امامت باید وجود داشته باشد، مفهوم معصومیت بیان شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این مرحله به ارزش‌یابی از فعالیت‌های درس قبل پردازید و سپس از دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان درباره‌ی مفاهیمی چون امام، جانشینی، اسامی امامان و دیگر مطالبی که در دوره‌های قبل راجع به امامت خوانده‌اند ارزیابی به عمل آورید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع درس می‌تواند بیان مثال ابتدای درس - اما به شیوه‌ای متفاوت - باشد؛ مثلاً می‌توان یک اتوبوس یا یک قطار و راننده‌ی آن‌ها را مثال زد؛ به این ترتیب که اگر راننده‌ی این وسایل نقلیه به دلیلی نتواند هدایت وسیله را به عهده بگیرد، چه کسی می‌تواند جایگزین او باشد.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس، روش «آموزش متقابل» است؛ به این صورت که دانش‌آموزان به صورت انفرادی از روی درس می‌خوانند و درباره‌ی آن فکر می‌کنند و سپس با یکدیگر و با هدایت‌گری شما، درباره‌ی درس به گفت‌وگو می‌پردازند. در حقیقت، در این روش، یادگیری به صورت گروهی در دانش‌آموزان ایجاد شده سپس با استفاده از روش «آموزش مستقیم» مفاهیم کلیدی درس به طور مستقیم آموزش داده می‌شود.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این قسمت، حدیثی از رسول اکرم (ص) عنوان شده که درباره‌ی گذاردن دو چیز ارزشمند در میان مردم از سوی پیامبر (ص) است که یکی کتاب خدا و دیگری اهل بیت ایشان است.

ب) با راهنمایی معلم انجام بده: این فعالیت، یک تمرین عملی است که از دانش‌آموزان می‌خواهد اسامی چهارده معصوم (ع) را روی مقوایی بنویسند و در کلاس یا اتاقشان نصب کنند. در این فعالیت، شما نقش راهنما را ایفا می‌کنید.

ج) با مشورت هم جدول حل کنیم: در این قسمت دانش‌آموزان با توجه به آموخته‌های قبلی جدول کلمات متقاطع را به صورت گروهی با مشورت هم در کلاس حل می‌کنند.

درس هشتم : نماز مسافر

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با نحوه‌ی خواندن نماز در مسافرت و احکام آن.

ب) گرایش و عواطف

– توجه به احکام نماز مسافر به هنگام مسافرت.

ج) مهارت و عمل :

– عمل به احکام نماز در مسافرت.

۲- موضوعات اساسی درس

– احکام نماز مسافر

– نحوه‌ی خواندن نماز در مسافرت.

۳- شرح مختصر درس

این درس، ماجرای رفتن به یک اردوی یک هفته‌ای به شهر کرمان را بیان می‌کند که توسط یک راوی ارائه می‌شود. درس این گونه آغاز می‌شود که دانش‌آموزان صبح روز جمعه در مدرسه جمع می‌شوند و با رفتن به ایستگاه قطار و سوار شدن به قطار، سفر خود را آغاز می‌کنند. سرپرست گروه آن‌ها، آقای رضایی است. در طول سفر ایشان از دیدنی‌های شهر کرمان برای شاگردان صحبت می‌کند. هنگام ظهر قطار در ایستگاهی می‌ایستد و دانش‌آموزان پیاده شده، پس از گرفتن وضو آماده‌ی خواندن نماز ظهر و عصر می‌شوند. قبل از این که شروع به خواندن نماز کنند، آقای رضایی در مورد نماز مسافر و نحوه‌ی خواندن آن برای دانش‌آموزان توضیحاتی می‌دهد. سپس یکی از دانش‌آموزان در مورد «نحوه‌ی خواندن نمازهای عصر و عشا در سفر» سؤال می‌کند و دبیر توضیح می‌دهد که در

سفر تمام نمازهای چهار رکعتی را باید به صورت شکسته یا دو رکعتی خواند. در خاتمه‌ی درس، راوی بیان می‌کند که در این سفر به او خیلی خوش گذشته و چیزهای زیادی آموخته است و با نوشتن خاطرات این سفر، هر موقع که آن‌ها را می‌خواند از آن لذت می‌برد.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا دانسته‌های پیشین در مورد آداب خواندن نماز را ارزیابی کنید. پس از آن، با بررسی فعالیت‌های عملی در زمینه‌ی آشنایی با نماز، خواندن صحیح نماز، آشنایی با تعداد رکعت‌های نمازهای یومیه و ...، اطلاعات دانش‌آموزان را مورد ارزیابی قرار دهید. **ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب:** یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از دانش‌آموزان بخواهید چنان چه به سفر رفته‌اند و خاطره‌ای از آن دارند، برای هم کلاسی‌های خود تعریف کنند؛ به این ترتیب در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کرده و به خاطرات سفر شاگردان با توجه به موضوع درس، اشاره و سپس تدریس را آغاز کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: با توجه به این که این درس مربوط به بخش احکام است و دروس احکام به آموزش مستقیم نیاز دارد، لذا می‌توانید از روش «آموزش مستقیم» و روش «توضیحی» استفاده و موضوع درس را با بیانی ساده و بدون ابهام برای دانش‌آموزان تدریس کنید. روش دیگری که برای تدریس این درس پیشنهاد می‌شود، روش «داستان گویی» است؛ چون این درس به صورت بیان یک خاطره است می‌توانید درس را با استفاده از این روش برای دانش‌آموزان جذاب‌تر کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از حضرت علی(ع): از آن‌جا که خواندن نماز در هر موقعیت و شرایطی بر مسلمانان واجب است، بیان این حدیث از امیرالمؤمنین علی(ع) بیانگر اهمیت به‌جای آوردن نماز واجب است به طوری که ارزش هیچ عبادتی مانند آن نیست.

ب) برای خواندن: در این قسمت، چند مسئله‌ی دیگر در رابطه با احکام نماز مسافر آورده شده است که شما می‌توانید برای ارائه‌ی اطلاعات بیش‌تر به دانش‌آموزان، آن‌ها را در کلاس بخوانید و توضیح لازم را ارائه دهید.

ج) جدول: در این تمرین، جدولی طراحی شده که از دانش‌آموزان می‌خواهیم با زدن علامت

در هر قسمت، بگویند کدام یک از نمازهای عنوان شده در جدول را در سفر به صورت کامل و کدام یک را به صورت شکسته به جای می‌آوریم.

هنگام سفر کدام یک از نمازها را شکسته و کدام یک را کامل می‌خوانیم؟ علامت

بزنید.

کامل	شکسته	نمازها
		نماز صبح
		نماز عصر
		نماز مغرب
		نماز ظهر
		نماز عشا

د) فعالیت ویژه: با توجه به شناختی که از دانش‌آموزان کلاس به دست آورده‌اید می‌توانید

دانش‌آموزان توانمندتر را شناسایی کنید و این تمرین عملی را برای آنان در نظر بگیرید.

از آن‌ها بخواهید تا یکی از بهترین خاطرات سفرشان را بنویسند و در کلاس برای دوستان خود

بخوانند.

درس دهم : بهترین تصمیم

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با مفهوم نماز قضا.

ب) گرایش‌ها و عواطف

– توجه به خواندن قضای نماز در صورت قضا شدن

– اهمیت دادن به خواندن نماز در اول وقت

– خواندن قضای نماز در صورت قضا شدن

– خواندن نماز در اول وقت.

۲- موضوعات اساسی درس

– نماز قضا

– اهمیت دادن به نماز اول وقت.

۳- شرح مختصر درس

این درس مربوط به بخش احکام و در مورد دو دخترخاله است که پدر یکی از آنان از سفر خانه‌ی خدا بازگشته و فامیل در خانه‌ی آن‌ها جمع شده‌اند. این دو دخترخاله آن چنان سرگرم چیدن میوه و شیرینی بودند که متوجه گذشت زمان نشدند و برای همین، نماز ظهر و عصر آنان قضا شد. آن‌ها آماده‌ی به جای آوردن نماز قضای خود شدند که مادرشان فکر می‌کند آنان برای خواندن نماز اول وقت مغرب آماده شدند ولی آن‌ها مادر را متوجه موضوع می‌کنند و مادر در مورد خواندن به موقع نماز، آن‌ها را نصیحت می‌کند. آن دو از اتفاقی که افتاده بود، پشیمان شده و در پایان نماز خود از خداوند می‌خواهند که آنان را در انجام دادن وظایف دینی خود یاری کند.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را در مورد آداب نماز خواندن ارزیابی کنید. سپس با ارائه‌ی فعالیت‌های عملی در زمینه‌ی خواندن صحیح نماز، رعایت آداب نماز، آشنایی با تعداد رکعت‌ها و نیز آشنایی با اوقات شرعی نماز، اطلاعات آنان را در این زمینه بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع درس می‌تواند به این صورت باشد که از قبل، اوقات نماز پنج‌گانه را به صورت جدولی بر روی یک مقوا بنویسید و روی تابلو نصب کنید و سپس در مورد آن اوقات برای شاگردان صحبت کنید. حتی می‌توان قبل از توضیح، از شاگردان در مورد آن اوقات سؤال کرده و از اطلاعات آن‌ها جويا شوید. بعد از این مرحله از شاگردان بپرسید که «آیا تاکنون برای شما اتفاق افتاده که خواندن نماز را در وقت خود فراموش کرده باشید؟ در آن موقع چه کردید؟» بعد از آگاهی از پاسخ‌های دانش‌آموزان با بیان توضیحاتی کوتاه، شاگردان را آماده‌ی یادگیری درس جدید کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های مناسب برای ارائه‌ی این درس می‌تواند روش «آموزش مستقیم» باشد؛ به طوری که ابتدا از روی درس بخوانید و آن را بدون هیچ ابهامی به صورتی واضح و با بیانی ساده برای شاگردان تدریس کنید. روش «داستان‌گویی» روش دیگری است که می‌توانید از آن برای تدریس استفاده کنید. به این صورت که ابتدا داستان درس را تعریف کنید و سپس از دانش‌آموزان بخواهید تا نظر خود را در مورد داستان روی کاغذ بنویسند و نوشته‌های خود را به کلاس ارائه دهند. سپس نظرها را روی تابلو بنویسید و با مقایسه‌ی آن‌ها از طریق بحث و گفت‌وگو با دانش‌آموزان به یک نتیجه‌ی کلی از درس برسید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام رضا (ع): در این فعالیت، سخنی از امام رضا (ع) در رابطه با به جای آوردن نماز در اوّل وقت آورده شده است که بیانگر اهمیت این مسئله در دین مقدس اسلام است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا در رابطه با سؤالات مطرح شده در مورد نماز قضا و اهمیت دادن به آن، با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا با کمک بزرگ‌ترها

جدول کتاب را روی مقوایی بکشند و اوقات نمازهای هر شبانه روز را در جای خالی بنویسند و آن را در کلاس یا نمازخانه‌ی مدرسه نصب کنند.

تا	از	نماز
.....
.....
.....

درس دوازدهم : کار و کوشش تا بی نیازی

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با اهمیت و آثار و نتایج خوب کار و کوشش.

ب) گرایش و عواطف

- احساس بی نیازی مادی از طریق کار و کوشش و ارزش قائل شدن به کار.

۲- موضوعات اساسی درس

- کار و کوشش و اهمیت آن در اسلام

- بهره مندی از دسترنج و تلاش خود.

۳- شرح مختصر درس

این درس، داستان ماجرای مردی از یاران پیامبر (ص) است که به دلیل فقر و ناامیدی به پیشنهاد همسرش نزد رسول خدا (ص) می رود تا از ایشان کمک بخواهد ولی به دلیل خجالت نمی تواند خواسته‌ی خود را بیان کند. پیامبر (ص) متوجه موضوع می شوند و می فرمایند: «هرکس از ما کمک بخواهد به او کمک می کنیم ولی اگر کسی کمک نخواهد و در کار کردن بیش تر بکوشد خداوند نیازش را برطرف می سازد.» این ماجرا چندین مرتبه تکرار می شود تا این که روزی آن مرد تصمیم می گیرد که به صحرا برود و هیز می جمع کند و در شهر بفروشد. به این ترتیب آن مرد با کار و کوشش بیش تر و انجام این کار در روزهای بعد، به تدریج وضع زندگی اش بهتر و بی نیاز می شود. پیامبر (ص) روزی آن مرد را می بینند و جمله‌ی قبلی خود را در مورد تلاش و کوشش تکرار می کنند. در خاتمه‌ی درس در مورد ارزش کار و کوشش مطالبی نیز عنوان شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این مرحله، پس از ارزش‌یابی از تمرین‌ها و فعالیت‌های درس قبلی، به ارزیابی دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان درباره‌ی مشاغل مختلف در جامعه بپردازید و با طرح سؤالاتی از قبیل «دوست دارید در آینده چه کاره شوید؟ شغل پدر یا مادرتان چیست؟ چه مشاغلی را می‌شناسید؟ آیا بدون کار و شغل می‌توان درآمدی را به دست آورد؟» و...، اطلاعات آن‌ها را بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: این درس را می‌توان با طرح چند سؤال در مورد مشاغل و درآمد خانواده‌ها آغاز کرد؛ مثلاً:

— چند شغل را نام ببرید. به چه شغلی علاقه‌مندید؟

— اگر پدر یا مادر خانواده درآمدی نداشته باشند، گذران زندگی چگونه خواهد بود؟

— نظر شما در مورد افرادی که در خیابان‌ها گدایی می‌کنند، چیست؟

— آیا این عمل آن‌ها پسندیده است؟

با سؤالاتی از این قبیل می‌توانید در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کرده به یادگیری بهتر آنان کمک کنید.

پ) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: این درس را می‌توانید از طریق روش «آموزش متقابل» برای دانش‌آموزان ارائه کنید؛ به این صورت که ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید از روی درس به صورت انفرادی بخوانند و نکاتی را که از درس فهمیده‌اند، بیان کنند. سپس از روی درس بخوانید و مفاهیم آن را همراه با مطالبی که شاگردان بیان کرده‌اند، آموزش دهید. روش پیشنهادی دیگر روش «داستان گویی» است. با توجه به این که درس به صورت داستانی ارائه شده، استفاده از این روش نیز مناسب است. روش پیشنهادی دیگر، روش «کاووشگری» (پرسش و پاسخ) است. با استفاده از این روش می‌توانید با طرح سؤالات مناسب به یادگیری بیش‌تر دانش‌آموزان کمک کرده، ذهن آن‌ها را برای پاسخ‌گویی فعال کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) در رابطه با تلاش و کوشش و نتیجه‌ی آن در قیامت آورده شده است که دبیر می‌تواند با شرح این حدیث، کمک خوبی به یادگیری شاگردان کند.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس انجام بده : در این فعالیت از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا در مورد مشاغل مختلف و خدماتی که به وسیله‌ی این مشاغل به جامعه داده می‌شود با دوستان خود گفت‌وگو کنند.

ج) فعالیت ویژه : در این تمرین، جدولی در دو قسمت طراحی شده که از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا آن را کامل کنند.

درس چهاردهم : گردن بند با برکت

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با مفهوم بخشندگی و کمک به نیازمندان (انفاق).

ب) گرایش و عواطف

– تمایل به داشتن صفت نیک بخشندگی و انفاق.

۲- موضوعات اساسی درس

– بخشندگی و انفاق

– صفت نیک بخشندگی به عنوان یکی از خصوصیات اخلاقی حضرت فاطمه (س).

۳- شرح مختصر درس

این درس به صورت داستان ارائه شده است و ماجرای پیرمردی گرسنه و خسته را می‌گوید که به نزد پیامبر می‌رود و از ایشان کمک می‌خواهد و پیامبر (ص) او را به خانه‌ی دخترشان حضرت فاطمه (س) می‌فرستد. پیرمرد نزد دختر گرامی پیامبر (ص) می‌رود و از ایشان کمک می‌خواهد و آن بزرگوار گردن‌بند خود را از گردن باز می‌کند و به او می‌دهد تا بفروشد و مایحتاج خود را تأمین کند. پیرمرد دوباره نزد پیامبر باز می‌گردد و ماجرا را برای ایشان بازگو می‌کند. آن‌گاه یکی از اصحاب پیامبر به نام عمار گردن‌بند را از پیرمرد می‌خرد و مایحتاج او را تأمین می‌کند و بعد گردن‌بند را به خدمتکارش می‌دهد تا آن را به پیامبر دهد و پیامبر نیز خدمتکار را می‌فرستد تا آن را به حضرت فاطمه (س) بازگرداند. حضرت فاطمه (س) نیز گردن‌بند را می‌گیرد و آن خدمتکار را نیز در راه خدا آزاد می‌کند و بدین ترتیب، با این گردن‌بند با برکت، این همه کار خوب انجام می‌شود و در آخر هم به دست صاحبش بر می‌گردد.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا از فعالیت‌ها و تمرین‌های درس قبل ارزش‌یابی به عمل آورید و با یادآوری دروس سال‌های قبل - مانند درس یار یتیمان و فقیران - تجربه‌های عملی دانش‌آموزان در زمینه‌ی کمک و بخشش به دیگران را جویا شوید و نیز با بررسی اطلاعات دانش‌آموزان در مورد شخصیت حضرت فاطمه زهرا (س)، میزان دانسته‌های آنان را ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس می‌تواند طرح سؤالاتی از این قبیل باشد: «آیا تا به حال چیزی را که خیلی به آن علاقه داشته‌اید، به کسی که نیازمند آن بوده بخشیده‌اید؟ پس از این عمل چه احساسی داشتید؟ آیا تاکنون به صندوق صدقات توجه کرده‌اید؟ آیا پولی در آن صندوق‌ها انداخته‌اید؟ به نظر شما پول ریخته شده در این صندوق‌ها، صرف چه کارهایی می‌شود؟» با طرح چنین سؤالاتی می‌توانید در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: با توجه به این که درس به صورت داستان ارائه شده است، لذا یکی از روش‌های جذاب برای تدریس آن روش «داستان گویی» است. هم‌چنین از روش «بحث گروهی» نیز برای بیان مفهوم انفاق و بخشش در کلاس می‌توانید استفاده کنید، چرا که دانش‌آموزان با گفت‌وگو درباره‌ی این درس و مفهوم بخشش و مهم‌تر از همه این که حضرت فاطمه (س) چیزی را به فقیر بخشیدند که برایشان ارزشمند بوده است، بهتر می‌توانند به یادگیری این موضوعات دست یابند. در این روش، شما نقش هدایت‌گر را ایفا می‌کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر (ص): در این فعالیت، حدیثی از رسول گرامی اسلام (ص) درباره‌ی بخشش (انفاق) مطرح شده است که می‌توانید با شرح این حدیث به یادگیری بهتر این مفهوم از نظر اسلام و پیامبر (ص) بپردازید.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا بیان کنند که چگونه می‌توانند به افراد نیازمند کمک کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا مطالبی را در مورد ویژگی‌های اخلاقی حضرت فاطمه (س) تهیه کنند و در کلاس بخوانند.

درس شانزدهم : درآمد حلال

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با مفهوم مال حرام.

ب) گرایش و عواطف

- توجه به آثار بد مال حرام در زندگی.

۲- موضوعات اساسی درس

- مفهوم مال حلال و حرام

- درآمدهای حلال و حرام

- معرفی برخی درآمدهای حرام مانند ربا، رشوه و احتکار

- نتایج درآمد حرام.

۳- شرح مختصر درس

این درس با بیان سخنی از پیامبر اکرم (ص) خطاب به اصحابشان آغاز می‌شود، با این مضمون که رسول الله (ص) به اصحاب خود می‌فرماید که عده‌ای از مردم خدا را عبادت کرده و کارهای خوب زیادی انجام می‌دهند ولی خداوند هیچ یک از این کارهای خوب را از آنان قبول نمی‌کند. اصحاب از ایشان علت این امر را می‌پرسند و پیامبر اکرم (ص) می‌فرماید: «چون این عده از مردم در زندگی خود از مال حرام استفاده می‌کنند.» پس از طرح این بیان از پیامبر (ص) در ادامه‌ی درس درباره‌ی درآمد حلال و درآمد حرام توضیحاتی ارائه و سپس به چند نوع از درآمدهای حرام اشاره شده و در مورد آن‌ها توضیحاتی برای تفهیم بهتر دانش‌آموزان ذکر شده است. هم چنین، از جمله درآمدهای

حرام در این درس به دزدی، ربا، رشوه و احتکار اشاره شده است. در خاتمه‌ی این درس، از خداوند خواسته‌ایم به ما کمک کند تا روزی خود را از راه حلال و درست به دست بیاوریم.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این مرحله، پس از ارزش‌یابی از فعالیت‌ها و تمرین‌های درس قبلی، دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را درباره‌ی مفهوم کار و کوشش، نحوه‌ی کسب درآمد از طریق مشاغل مختلف و... ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از دانش‌آموزان بپرسید که «آیا تاکنون کاری انجام داده‌اید که در قبال آن دستمزدی دریافت کرده باشید؟ وقتی دستمزد خود را گرفتید، چه احساسی داشتید؟» سپس می‌توانید برای ایجاد انگیزه‌ی بیشتر، خاطره‌ای از خود یا کس دیگر در رابطه با اولین درآمدی که داشته‌اید، بیان کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌هایی که برای تدریس این درس پیشنهاد می‌شود، روش «آموزش مستقیم» است. از آن جا که این درس مربوط به بخش آداب و اخلاق اسلامی است و شاگردان باید در پایان تدریس به یادگیری مفاهیم مورد نظر درس برسند، لذا واژه‌هایی چون ربا، دزدی، احتکار و رشوه از جمله مواردی‌اند که به آموزش مستقیم و بدون ابهام نیاز دارند؛ برای همین می‌توانید از این روش به‌خوبی استفاده کنید. یکی دیگر از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس می‌تواند روش آموزش متقابل باشد؛ به این ترتیب که ابتدا شاگردان از روی درس به‌طور انفرادی بخوانند و سپس نظر و برداشت‌های خود را از درس بیان کنند. نظر آن‌ها را با نوشتن روی تابلو بررسی و اشکالات آن‌ها را رفع کنید و موارد صحیح را بیش‌تر توضیح دهید. روش پیشنهادی دیگر استفاده از الگوی «تفکر استقرایی» است که به این ترتیب عمل می‌شود:

معلم: یکی از دانش‌آموزان متن درس را بخواند.

معلم: با توجه به آن چه شنیدید، «درآمد» را تعریف کنید و انواع راه‌های کسب درآمد را فهرست و آن‌ها را دسته‌بندی کنید و به آن‌ها عنوان دهید. (معلم در همه‌ی مراحل، دانش‌آموزان را راهنمایی می‌کند).

معلم: بچه‌ها حتماً همان‌طور که قرار گذاشتیم، از قبل درباره‌ی معنای درآمد و انواع آن از بزرگ‌ترهای خود سؤال کرده‌اید. امیدوارم همه این اطلاعات را با خود به کلاس آورده باشید. حالا ۵ دقیقه وقت می‌دهم تا تعریفی از درآمد را روی کاغذ بنویسید.

دانش‌آموزان شروع به نوشتن می‌کنند. سپس معلم از چند تن از دانش‌آموزان می‌خواهد تا تعاریف خود را بخوانند (مثال: درآمد به پولی گفته می‌شود که انسان در مقابل کار به دست آورد).
معلم: حالا انواع درآمد را طبقه‌بندی کنید و به هر یک عنوانی بدهید (معلم در کلاس راه می‌رود و دانش‌آموزان را هدایت می‌کند تا درآمدها را به دو دسته‌ی حلال و حرام تقسیم کنند).

حرام	حلال
دزدی	کارمندی
ربا	کارگری
رشوه	تجارت
احتکار	

(البته قبل از این تقسیم‌بندی، در مورد هر یک از مفاهیم دزدی، ربا، رشوه و احتکار باید توضیحات لازم ارائه شود.)
پس از آن، معلم جدولی را روی تابلو می‌کشد و با مرور مطالب گفته شده، برای هر یک از درآمدها تعریفی ارائه می‌دهد و مطالب را جمع‌بندی می‌کند.

خصوصیا درآمدها	پولی که از دولت می‌گیریم	پولی که بدون اجازه از دیگری برمی‌داریم	قرض می‌دهیم و بیش‌تر می‌گیریم	پول در برابر کار غیر قانونی	پولی که از فروش مایحتاج مردم به دست می‌آوریم
ربا	—	—	+	—	—
رشوه	—	—	—	+	—
دزدی	—	+	—	—	—
کارمندی	+	—	—	—	—
تجارت	—	—	—	—	+

۵ — تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): بیان این حدیث شریف از رسول اکرم (ص) در این درس در مورد کسب مال حرام، تأکید اسلام را بر کسب روزی حلال بیان می‌کند.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس جدول زیر را کامل کن: در این قسمت، جدولی طراحی شده که دارای دو ستون است: یک قسمت، با عنوان درآمدهای حلال و قسمت دیگر، با عنوان درآمدهای حرام. دانش‌آموزان باید نمونه‌هایی را از این دو عنوان ذکر کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، از دانش‌آموزان توانمندتر خواسته می‌شود تا با کمک بزرگ‌ترها، چند مورد از موارد کسب درآمدهای حلال را نام ببرند.

د) با مشورت هم جدول حل کنیم: از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا به صورت گروهی و با مشورت هم در کلاس جدول کلمات متقاطع را با توجه به آموخته‌های پیشین حل کنند.

راهنمای تدریس دروس

سال دوم

متوسطه‌ی حرفه‌ای

درس اوّل : از تو حرکت، از خدا برکت

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با صفت رزاقی خداوند (از طریق آگاهی از نحوه‌ی زندگی موجودات زنده).

ب) گرایش و عواطف

– احساس بی‌نیازی مادی از دیگران در سایه‌ی کار و تلاش

– احساس توکل و نیاز به درگاه خداوند به‌طور دائم

– اعتقاد به استفاده از روزی حلال و پرهیز از مال حرام.

۲- موضوعات اساسی درس

– صفت رزاقی خداوند

– تلاش برای کسب روزی

– پرهیز از سستی و تنبلی در کار

– روزی برای همه‌ی موجودات

– مفهوم روزی.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، داستان مردی که در زمان امام جعفر صادق (ع) زندگی می‌کرد، ارائه شده است. این مرد به کار کردن علاقه‌ای نداشت و همیشه منتظر بود که دیگران نیازش را برطرف کنند تا این که چند روز کسی به سراغش نیامد و گرسنه و درمانده شد و به ناچار به نزد امام جعفر صادق (ع) رفت و از امام خواست که برایش دعا کند تا ثروتمند شود. امام از خواسته‌ی او ناراحت شد و فرمود: «من برای این خواسته‌ی تو دعا نمی‌کنم؛ چون تو هیچ تلاشی نمی‌کنی». مرد تنبل خجالت کشید و رفت تا برای

خود کاری پیدا کند. در این درس به پرهیز از سستی و تنبلی، مفهوم روزی، تلاش برای کسب روزی و صفت رزاقی خداوند و این که خداوند برای تمامی موجودات روزی قرار داده، اشاره شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: در این قسمت، از اطلاعات پیشین دانش‌آموزان درباره‌ی برخی صفات خداوند مانند توانایی، مهربانی و بخشندگی و هم چنین در مورد ارزش کار و کوشش ارزش‌یابی به عمل آورید. با توضیح این که در سال‌های قبل با برخی صفات خداوند از قبیل بخشندگی، توانایی، دانایی، غفاری و... آشنا شده‌اند، سؤالاتی در مورد صفت روزی رسانی خداوند مطرح کنید تا اطلاعات آن‌ها را در زمینه‌ی درس جدید مورد بررسی قرار دهید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: برای شروع درس پیشنهاد می‌شود تصاویری از برخی موجودات زنده مانند مورچه‌ها، زنبور عسل و... را نشان داده و توضیح دهید که این موجودات برای زندگی کردن تلاش می‌کنند. هم چنین با نشان دادن تصاویر افرادی که برای کسب درآمد و روزی حلال به مشاغل مختلف مشغول‌اند می‌توانید زمینه‌ی بحث و گفت‌وگو را در دانش‌آموزان به وجود آورید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: از جمله روش‌هایی که برای تدریس این درس پیشنهاد می‌شود، «داستان‌گویی» است. ابتدا داستان درس را با استفاده از تصویر کتاب بیان کنید و سپس با استفاده از روش «بحث گروهی» از دانش‌آموزان بخواهید تا در مورد موضوع درس که ارزش کار و کوشش و کسب روزی حلال و پرهیز از تنبلی است، به بحث و گفت‌وگو پردازند و در پایان با استفاده از روش «تحریر و تقریر» (نوشتن مطالب کلیدی روی تابلو) به جمع‌بندی مطالب کلیدی پردازید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام صادق (ع): در این فعالیت، حدیثی از امام صادق (ع) در مورد کار و کوشش آمده است که هدف تأکید بر توجه بزرگان دین به پرهیز از تنبلی و سستی و سفارش به کار و کوشش برای کسب روزی حلال و ارزش و اهمیت کار و کوشش است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا وقتی که به صحرا یا جنگل می‌روند، به موجودات کوچکی که برای زندگی تلاش می‌کنند دقت کرده، در این مورد با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو کنند. در این فعالیت، دانش‌آموزان با راهنمایی شما به سوی هدف مورد نظر هدایت می‌شوند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده : در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی سه موجود زنده را انتخاب می‌کنند و در مورد این که هر یک روزی خود را چگونه به دست می‌آورند، اطلاعاتی جمع‌آوری و در کلاس برای دوستان خود بازگو می‌کنند. این قسمت بیانگر آن است که تا چه حد دانش‌آموزان مطالب آموخته شده را به زندگی روزمره‌ی خود تعمیم می‌دهند.

د) برای خواندن : در این قسمت، در رابطه با صفت رزاقی خداوند، متنی زیبا و لطیف ارائه شده است.

درس سوم : کارنامه‌ی زیبای من

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با مفهوم ثبت و ضبط اعمال ما و آگاهی خداوند از آنها.

ب) گرایش ها و عواطف

- توجه به کارهای نیک و بدی که در این دنیا انجام داده می‌شود.

- تلاش برای انجام کار خوب و پرهیز از انجام کار بد.

۲- موضوعات اساسی درس

- مصداق نامه‌ی اعمال در این دنیا (کارنامه‌ی تحصیلی)

- نتایج اعمال خوب (نامه‌ی عمل در دست راست)

- نتایج اعمال بد (نامه‌ی عمل در دست چپ).

۳- شرح مختصر درس

درس در قالب داستانی مطرح شده است که در آن، دانش‌آموزی برای گرفتن کارنامه به مدرسه می‌رود و با دیدن نمرات خوب خوشحال به خانه برمی‌گردد. هنگام بازگشت به یاد حرف‌های دبیر دینی می‌افتد که در مورد جهان آخرت صحبت کرده و گفته بود که در آن دنیا نیز کارنامه‌ی انسان‌های نیکوکار به دست راست و کارنامه‌ی انسان‌های بدکار به دست چپشان داده می‌شود و تمام لحظه‌های خوب و بد زندگی توسط فرشته‌ها نوشته و ضبط می‌شود. او با خود فکر می‌کند که چه کارهایی انجام دهد که در آن دنیا نیز هم خدا از او راضی باشد و هم از دیدن کارنامه اش خوشحال شود.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در زمینه‌ی نتایج کارهای

خوب و بد در جهان آخرت بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این

است که کارنامه‌ی صوری دو دانش‌آموز را به کلاس بیاورید. سپس در مورد نمرات دروس هر یک از دانش‌آموزان صحبت کنید؛ به این ترتیب که نمره‌ی ریاضی دو دانش‌آموز را در درس ریاضی مقایسه کرده و سپس میزان تلاش هر یک را نیز با پرسش از خود دانش‌آموزان سؤال و مقایسه کنید؛ به این ترتیب، نمرات خوب و بد را با هم مقایسه و دلایل وجود نمرات مختلف در کارنامه را بیان کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس ابتدا می‌توانید از روش

«تمثیلی» استفاده کنید و در ارتباط با این حقیقت که تمام اعمال انسان‌ها ثبت می‌شود، توضیحات زیر را ارائه دهید:

اگر صد سال پیش می‌گفتند که می‌توان کلمات و صحبت‌ها را ضبط و دوباره پخش کرد و شنید باور نمی‌کردیم ولی امروزه نوار ضبط این کار را انجام می‌دهد (از ضبط صوت استفاده کرده و صدای بچه‌ها را ضبط و پخش کنید). مسئله‌ی تلویزیون و فیلم و باقی ماندن تصویر و پخش مجدد آن بعد از سال‌ها، موضوع باقی ماندن اعمال ما را نشان می‌دهد؛ به این ترتیب با استفاده از این روش، مسئله‌ی ضبط اعمال ما توسط خداوند را مطرح کنید و با استفاده از روش «توضیحی» بگویید که خداوند هم از تمام اعمال ما آگاه است و آن‌ها را ثبت و ضبط می‌کند. سپس با استفاده از روش «مقایسه‌ای»، اعمال افراد نیکو کار را با بدکار با استفاده از روش «پرسش و پاسخ» مقایسه کنید و در مورد آن با دانش‌آموزان به بحث و گفت‌وگو پردازید (بحث گروهی) و در نهایت مفاهیم اصلی درس را بیان و مطالب را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام صادق(ع): در این قسمت، حدیثی از امام صادق(ع) در مورد قیامت

و نامه‌ی اعمال نقل شده که هدف توجه و تأکید ائمه‌ی اطهار(ع) در مورد یادآوری اعمال انسان‌ها در روز قیامت است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان

درباره‌ی کارهای خوبی که تاکنون انجام داده یا می‌توانند انجام دهند، با دوستان خود در کلاس بحث و

گفت و گو می‌کنند. در این فعالیت، دانش‌آموزان با راهنمایی شما به سوی هدف مورد نظر هدایت می‌شوند.

ج) جدول: در این قسمت، جدولی طراحی شده که دانش‌آموز با توجه به موضوع درس و آموزشی که دیده است موارد درست را از نادرست تشخیص می‌دهد و جدول را کامل می‌کند. به نظر شما، کدام یک از کارهای زیر درست و کدام نادرست است؟ با علامت مشخص کنید.

شماره	درست	نادرست
۱		کمک به افراد پیر و ناتوان
۲		بی احترامی به پدر و مادر
۳		عیادت از بیماران
۴		مهربانی و محبت به کودکان
۵		اسراف کردن
۶		دروغ گویی
۷		رعایت کردن حجاب
۸		خواندن نماز اول وقت

د) برای خواندن: در این قسمت، متنی در رابطه با ثبت و ضبط اعمال ما توسط فرشتگان، ارائه شده است.

درس پنجم : باغی در میان آتش

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با داستان زندگی حضرت ابراهیم (ع).

ب) گرایش و عواطف

– احساس علاقه نسبت به پیامبران بزرگ الهی.

۲- موضوعات اساسی درس

– شرح زندگی حضرت ابراهیم (ع)

– مبارزه‌ی همه‌ی پیامبران از جمله حضرت ابراهیم (ع) با بت پرستی

– قدرت و توانایی خداوند در سرد کردن آتش نمرود

– سختی‌هایی که انبیا در راه رسالتشان داشتند.

۳- شرح مختصر درس

این درس شرح مختصری از زندگی حضرت ابراهیم (ع) است که در زمان پادشاه ستمگری به نام نمرود زندگی می‌کرد. حضرت ابراهیم (ع) خداپرست بود و مردم را به دین خدا دعوت می‌کرد ولی مردم به حرف‌های او توجه نمی‌کردند. یک روز که مردم برای جشنی به بیرون شهر رفته بودند، حضرت ابراهیم (ع) به بت‌خانه رفت و همه‌ی بتها را شکست و تیر را روی دوش بت بزرگ گذاشت. پس از این ماجرا نمرود، حضرت ابراهیم (ع) را مورد پرس‌وجو قرار داد و در نهایت، ایشان را مقصر دانست و در میان آتش انداخت ولی به فرمان خداوند، آتش بر حضرت ابراهیم (ع) سرد و گلستان شد و پیامبر خوشحال از میان آتش بیرون آمد و دوباره به میان مردم رفت و آنان را به سوی خدای بزرگ و مهربان دعوت کرد. به همین دلیل به حضرت ابراهیم (ع) لقب بت شکن دادند.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: دانسته‌های دانش‌آموزان را درباره‌ی زندگی پیامبران اولوالعزم مورد ارزیابی قرار دهید و یادآوری کنید که در سال‌های گذشته با قسمت‌هایی از سرگذشت حضرت نوح (ع) آشنا شده‌اند و در این درس نیز با زندگی حضرت ابراهیم (ع) آشنا خواهند شد. سپس با طرح سؤالاتی میزان اطلاعات آن‌ها را در مورد شخصیت حضرت ابراهیم (ع) بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی در ارائه‌ی این درس، «نمایش دادن» قسمت‌هایی از فیلم حضرت ابراهیم (ع) برای دانش‌آموزان است. در صورت موجود نبودن فیلم می‌توانید از تصاویر مختلف، کتاب‌ها و... استفاده کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: با توجه به محتوای داستانی درس، یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس آن روش «داستان گویی» است. پس از تعریف داستان از روی تصاویر، در مورد مطالب اصلی با دانش‌آموزان صحبت و در پایان، با نوشتن مفاهیم اصلی روی تابلو (روش تحریر و تقریر)، مطالب درس را جمع‌بندی نمایید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر (ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر (ص) درباره‌ی پرستش خداوند یگانه آورده شده است. با این مضمون که شاید خداوند هر گناهی را ببخشد به جز گناه کسی که برای او شریک قائل شود.

ب) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی داستان درس را به صورت نمایش، با همکاری دوستان در کلاس اجرا می‌کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این قسمت از دانش‌آموزان توانمند بخواهید تا داستان دیگری درباره‌ی زندگانی حضرت ابراهیم (ع) پیدا کنند و در کلاس برای دوستان خود بخوانند.

درس هفتم : سرانجام فرعون

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با داستان زندگی حضرت موسی (ع).

ب) گرایش و عواطف

- احساس علاقه نسبت به پیامبران بزرگ الهی.

۲- موضوعات اساسی درس

- شرح زندگی حضرت موسی (ع)

- مبارزات حضرت موسی (ع) با فرعون

- عاقبت ستمکاران و فرعونیان.

۳- شرح مختصر درس

این درس در قالب داستان تاریخی از زندگی حضرت موسی (ع) آمده است که در مورد چگونگی به دنیا آمدن حضرت موسی (ع)، بزرگ شدن او در قصر فرعون در دامن آسیه (همسر فرعون)، مبارزات او بر علیه فرعون و در نهایت، به پیامبری رسیدن و دعوت مردم به خدا پرستی مطالبی ارائه شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : ابتدا از درس قبل ارزش‌یابی به عمل آورید و سپس اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در مورد حضرت موسی (ع) به عنوان یکی دیگر از پیامبران اولوالعزم با طرح سؤالاتی در مورد این که تا چه حد حضرت موسی (ع) را می‌شناسند، مورد بررسی قرار دهید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که در صورت امکان و دسترسی به فیلم‌های تاریخی یا انیمیشنی، فیلم حضرت موسی (ع) را به نمایش بگذارید تا برای دانش‌آموزان ایجاد انگیزه شود (البته باید از جلسات قبل برای تهیه فیلم پیش‌بینی‌های لازم صورت گیرد).

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس می‌توانید از روش «داستان‌گویی» استفاده و داستان زندگی حضرت موسی (ع) را با استفاده از تصاویر یا از روی فیلم (نمایشی) تعریف کنید. در پایان داستان از دانش‌آموزان بخواهید تا نظر خود را در مورد قسمت‌های مختلف داستان بیان کنند. سپس با استفاده از روش «توضیحی»، مفاهیم و پیام‌های اصلی درس را توضیح دهید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام علی (ع): در این فعالیت، هدف تأکید بر توجه بزرگان دین به اعتقاد به توحید و نبوت است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان درباره‌ی زمانی که مادر حضرت موسی (ع) وی را در سبیدی روی رودخانه قرار داد و چگونه در امان ماندن حضرت موسی (ع) از خطرهای زیادی که در سر راهش قرار داشت، با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با هم ببینیم: در این فعالیت، در صورت امکان، بخش‌هایی از فیلم ده فرمان حضرت موسی (ع) را که در ارتباط با موضوع درس است نمایش دهید و هنگام نمایش قسمت‌های مختلف فیلم، توضیحات لازم را ارائه دهید و در پایان، با مطرح کردن سؤالاتی از متن فیلم دانش‌آموزان را وادارید تا با پاسخ به پرسش‌ها، آن‌چه را دیده‌اند بیان کنند.

د) برای خواندن: در این قسمت، اطلاعات بیش‌تری درباره‌ی آسیه، همسر فرعون، ارائه شده است.

ه) فعالیت ویژه: در این تمرین، از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا داستان مبارزه‌ی حضرت موسی (ع) با جادوگران قصر فرعون را از کتاب‌های دینی بیابند و در کلاس برای دوستان خود بیان کنند.

و) با مشورت هم جدول حل کنیم: از دانش‌آموزان خواسته می‌شود با توجه به آموخته‌های قبلی جدول کلمات متقاطع را به صورت گروهی در کلاس حل کنند.

درس نهم : امامت و رهبری

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با اهمیت و نقش امامت و رهبری در زندگی انسان‌ها.

ب) گرایش و عواطف

– احساس نیاز به راهنمایی امامان

– احساس علاقه و احترام نسبت به ائمه ی اطهار (ع).

۲- موضوعات اساسی درس

– اهمیت امامت و رهبری در اسلام

– نقش رهبری و امامت در جامعه‌ی اسلامی

– جانشین پیامبر (ص)

– وظایف مسلمانان در قبال امامت و رهبر جامعه‌ی اسلامی.

۳- شرح مختصر درس

این درس به مسئله‌ی امامت و جانشینی پس از حضرت محمد (ص) پرداخته است. در این درس در مورد واقعه‌ی غدیر خم و چگونگی انتخاب امامان (ع) – یکی پس از دیگری – مطالبی ارائه شده و هم‌چنین به موارد زیر نیز اشاره شده است :

– امامان معصوم و دور از هر گناه و اشتباهی‌اند.

– جامعه نباید بدون نگهبان و رهبر باشد.

– امامان با ستمکاران دین مبارزه می‌کردند.

و در خاتمه، به وظایف ما مسلمانان در قبال رهبر جامعه‌ی اسلامی اشاره‌ی کوتاهی شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا به ارزیابی دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان درباره‌ی مفهوم امامت، آشنایی با امامان معصوم (ع) و... بپردازید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای این درس، این است که در جلسه‌ی قبل از دانش‌آموزان بخواهید تا اسامی امامان را به ترتیب روی یک ورقه یادداشت کنند و با خود به کلاس بیاورند. سپس یکی از دانش‌آموزان توانمند اسامی امامان را روی یک مقوا بنویسد و روی تابلو نصب کند. آن گاه با صحبت در مورد امامان (ع) و ترتیب امامت ایشان، در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های مناسب برای تدریس این درس، روش «آموزش مستقیم» است. با توجه به این که موضوع درس در مورد مسائل اعتقادی - مذهبی است، لذا با استفاده از این روش می‌توانید محتوای درس را به طور روشن و واضح مطرح کنید تا دانش‌آموزان بدون ابهام مسئله را دریابند و هم‌چنین به‌عنوان یک مسلمان بدانند که وظیفه دارند رهبر جامعه‌ی خود را بشناسند و از او اطاعت کنند تا بتوانند از دین اسلام که کامل‌ترین دین‌هاست، محافظت نمایند.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر (ص): در این حدیث بسیار ارزشمند و شریف از رسول گرامی اسلام مطرح شده است که ایشان دو چیز با ارزش، یکی قرآن و دیگری اهل بیت‌شان، را در میان مردم به امانت می‌گذارند. بیان این حدیث نمایانگر ارزش و اهمیت امامت بعد از ایشان است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت و گو کن: در این قسمت از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود که به نظر آن‌ها مهم‌ترین پیامی که پیامبر خدا در غدیر خم به مسلمانان رساند، چه بود. دانش‌آموزان در این مورد با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی در داخل جدول مشخص می‌کنند که هر یک از امامان کدام یک از امامان را به جانشینی خود معرفی کرده‌اند.

د) فعالیت ویژه: در این تمرین از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا چند مورد از ویژگی‌های امامان (ع) را مشخص و در کلاس برای دوستان خود بیان کنند.

درس یازدهم : غسل جمعه

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با نحوه‌ی غسل کردن و احکام آن.

ب) گرایش و عواطف

- اعتقاد به انجام فریضه‌ی غسل هنگام وجوب و توجه به احکام آن.

ج) مهارت و عمل

- انجام صحیح غسل هنگام وجوب.

۲- موضوعات اساسی درس

- اهمیت پاکیزگی در اسلام

- چگونگی انجام غسل

- مفهوم غسل

- احکام غسل

- معرفی غسل جمعه.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، ابتدا در مورد اهمیت پاکیزگی در اسلام مطالبی آورده، سپس واژه‌ی غسل معنا شده و در مورد سفارش به غسل جمعه در اسلام تأکید شده است. هم‌چنین، چگونگی انجام غسل ترتیبی و احکام و آداب آن نیز بیان شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : اطلاعات پیشین دانش‌آموزان در زمینه‌ی غسل را مورد

بررسی قرار دهید و با یادآوری آن‌ها، آموزش مطالب درس جدید را شروع کنید؛ به این ترتیب که در مورد پاکیزگی و اهمیت آن و رعایت بهداشت فردی سؤالاتی از دانش‌آموزان بپرسید و اطلاعات آن‌ها را در مورد واژه‌ی غسل ارزیابی کنید.

(ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از پوستره‌های رنگی مربوط به موارد پاکیزگی و بهداشتی در کلاس استفاده و با نمایش این پوسترها و بحث و گفت‌وگو درباره‌ی آن‌ها، آمادگی لازم را در دانش‌آموزان برای ارائه‌ی درس جدید ایجاد کنید.

(ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس درس احکام مناسب‌ترین روش، روش «آموزش مستقیم» است؛ به طوری که با استفاده از این روش، موارد اصلی درس را توضیح دهید. سپس با استفاده از روش «نمایشی» طریقه‌ی شست‌وشوی بدن هنگام غسل را خود دانش‌آموزان نشان دهند. سپس درس را با نوشتن مفاهیم اصلی روی تابلو، با کمک دانش‌آموزان جمع‌بندی کنید. با توجه به این که برخی از موارد مطرح شده در درس باید به صورت عملی انجام شود می‌توان از روش «تسلط یاب» نیز استفاده کرد؛ به طوری که از والدین بخواهید تا در منزل با نظارت بر انجام مراحل شست‌وشوی بدن (غسل) از تسلط یافتن دانش‌آموزان در انجام هر مرحله اطمینان حاصل کنند.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

(الف) سخنی از پیامبر(ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) در مورد پاکیزگی مطرح شده که هدف آن، تأکید بر توجه بزرگان دین به اهمیت پاکیزگی در دین اسلام است.

(ب) کامل کردن عبارت‌ها: در این تمرین، دانش‌آموزان از متن درس جمله‌های مورد نظر را بازشناسی و با توجه به آن‌ها، جمله‌ها را با کلمات «عبادت»، «پاک و تمیز»، «نیت» و «نیست» کامل می‌کنند.

(ج) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت از دانش‌آموزان پرسیده می‌شود که «آیا اگر چیزی مانند چسب زخم یا لاک ناخن به بدن ما چسبیده باشد، می‌توانیم غسل کنیم؟» دانش‌آموزان در این مورد با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

(د) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی مراحل انجام غسل جمعه را در کلاس به صورت نمایشی اجرا می‌کنند.

(ه) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمندتر درباره‌ی نحوه‌ی انجام غسل ارتماسی تحقیق کرده، آن را در کلاس برای دوستان خود بیان می‌کنند.

درس دوازدهم : وقتی نتوانیم وضو بگیریم

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با نحوه‌ی تیمم کردن و احکام آن.

ب) گرایش و عواطف

- اعتقاد به انجام فریضه‌ی تیمم هنگام وجوب و رعایت احکام آن.

ج) مهارت و عمل

- انجام صحیح تیمم هنگام وجوب.

۲- موضوعات اساسی درس

- مفهوم تیمم

- نحوه‌ی تیمم

- مواردی که باید تیمم کرد

- چیزهایی که روی آن می‌توان تیمم کرد.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، ماجرای دو دوست بیان شده است که یکی به‌علت بیماری در بیمارستان بستری است و دوست دیگر برای عیادت او به بیمارستان می‌رود. در حین گفت‌وگو با یکدیگر صدای اذان شنیده می‌شود و دوست بیمار از دوستش می‌خواهد که مقداری خاک از داخل کمد درآورد و به او بدهد تا او بتواند تیمم کند. این خود زمینه‌ای می‌شود برای این که دوست بیمار مراحل تیمم و چیزهایی را که می‌توان بر آنها تیمم کرد، برای دوست خود توضیح دهد. در خاتمه، دو دوست از یکدیگر خداحافظی کرده و برای انجام فریضه‌ی نماز اول وقت آماده می‌شوند.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین :

ابتدا دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را در مورد مفهوم تیمم و احکام آن مورد ارزیابی قرار دهید. برای زمینه‌سازی می‌توان ابتدا اطلاعات آنان را در مورد وضو و احکام آن بررسی کرد. سپس با طرح سؤالاتی چون: «اگر به دلایلی نتوان وضو گرفت، چه باید کرد؟» پاسخ‌های دانش‌آموزان را مورد ارزیابی قرار دهید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی در ارائه‌ی درس می‌تواند به این صورت باشد که مقداری خاک تمیز را همراه خود به کلاس بیاورید و به دانش‌آموزان بگویید که امروز می‌خواهیم به جای وضو گرفتن با آب از این خاک استفاده کنیم و نماز بخوانیم. با این روش می‌توانید حس کنجکاوی دانش‌آموزان را برانگیزید و در آن‌ها ایجاد انگیزه کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: از آن‌جا که این درس مربوط به احکام است، به آموزش مستقیم و بدون ابهام نیاز دارد؛ لذا یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس می‌تواند روش «آموزش مستقیم» باشد. ابتدا با استفاده از روش «توضیحی» در مورد احکام تیمم و این که چه مواقعی می‌توان تیمم کرد، توضیح دهید. سپس به صورت «نمایشی» آن را اجرا کنید. هم‌چنین، از دانش‌آموزان بخواهید به صورت عملی نحوه‌ی انجام تیمم را نشان دهند (مشارکت عملی). با توجه به این که برخی از موارد مطرح شده در درس باید به صورت عملی انجام شود، می‌توان از روش «تسلط یاب» نیز استفاده کرد؛ به طوری که از والدین بخواهید تا در منزل با نظارت بر انجام مراحل تیمم، از تسلط یافتن دانش‌آموزان در انجام هر مرحله اطمینان حاصل کنند.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) درباره‌ی توانایی در عبادت بیان شده که هدف آن، تأکید بر توجه بزرگان دین به انجام عبادات (در همه‌ی شرایط) در حد توانایی است.

ب) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی مراحل انجام تیمم را در کلاس به صورت نمایشی اجرا می‌کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمند درباره‌ی نحوه انجام وضوی «جبیره» تحقیق کرده و آن را در کلاس برای دوستان خود بیان می‌کنند.

درس چهاردهم : با هم فکر کنیم

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با آثار و نتایج مشورت کردن در اسلام.

ب) گرایش و عواطف

- تمایل و اشتیاق برای مشورت کردن با دیگران هنگام تصمیم‌گیری‌های مهم.

۲- موضوعات اساسی درس

- مفهوم مشورت

- نتایج مشورت

- اهمیت مشورت در اسلام.

۳- شرح مختصر درس

این درس در قالب داستان تاریخی آمده که در آن به مشورت پیامبر (ص) با اصحاب و یاران خود در جنگ خندق اشاره شده است. در آن زمان، پیامبر با مشورت کردن راه حل پیشنهادی سلمان فارسی را پذیرفتند و در جنگ پیروز شدند. هم‌چنین در مورد مفهوم مشورت و اهمیت آن در دین اسلام و این که پیامبر (ص) با چه کسانی مشورت می‌کردند، مطالبی آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: ابتدا دانسته‌ها و اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در مورد هم‌فکری و مشورت بررسی کنید و با طرح سؤالاتی مانند «آیا تا به حال پیش آمده که بخواهید در تصمیم‌گیری از کسی کمک بخواهید؟ تا چه حد این کمک شما را در تصمیم‌گیری یاری داده؟» و ...، تجربه‌های عملی دانش‌آموزان را مورد ارزیابی قرار دهید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که سؤال‌هایی را از دانش‌آموزان بپرسید؛ مثال:

«آیا تا به حال با مشکلی برخورد کرده‌اید که نتوانید آن را حل کنید؟ یا موردی بوده که بر سر دو راهی قرار گرفته باشید و ندانید کدام انتخاب درست است؟» با مطرح کردن چنین سؤال‌هایی حس کنجکاوی دانش‌آموزان را تحریک و آن‌ها را برای آموزش درس جدید آماده کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس، روش «مشارکت عملی» است. در این روش، مسئله‌ای تقریباً ساده و قابل حل را در کلاس مطرح و از دانش‌آموزان بخواهید تا راه حل‌های خود را بیان کنند. در این مرحله، راه حل‌های مختلف را روی تابلو بنویسید و نقاط قوت و ضعف هر راه حل را با استفاده از روش «بحث گروهی» بررسی کنید. سپس از بین راه حل‌ها، مناسب‌ترین و درست‌ترین راه حل را انتخاب و همراه با دانش‌آموزان در مورد آن مسئله تصمیم‌گیری کنید. پس از آن، داستان درس را با استفاده از روش «داستان گویی» مطرح و از دانش‌آموزان بخواهید تا نظر خود را در مورد نکات اصلی داستان بیان کنند و در نهایت، با استفاده از روش «توضیحی» مفاهیم اصلی را توضیح دهید و درس را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام صادق(ع): در این فعالیت، حدیثی از امام صادق(ع) در مورد این که با چه کسانی باید مشورت کنیم نقل شده که هدف آن، تأکید بر اهمیت مشورت با افراد واجد شرایط است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان راجع به این که در صورت لزوم با چه کسانی مشورت می‌کنند، با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی، مواردی را که با دیگران مشورت می‌کنند می‌یابند و باعلامت مشخص می‌کنند.

د) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمندتر درباره‌ی این که چرا نباید با افراد نادان و بی‌تجربه مشورت کرد، تحقیق کرده، مطالب خود را در کلاس برای دوستان خود بیان می‌کنند.

درس شانزدهم : برابری در اسلام

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با مفهوم برابری و برادری در اسلام.

ب) گرایش و عواطف

– پرهیز از فخر فروشی به دیگران و توجه به برابری و برادری در اسلام.

۲- موضوعات اساسی درس

– مفهوم برابری و برادری در اسلام

– وظایف مسلمانان نسبت به برادران دینی خود.

۳- شرح مختصر درس

این درس مسئله‌ی برابری در دین مقدس اسلام را مطرح کرده و ماجرای زمانی است که امام رضا (ع) و همراهانش از شهر مدینه به سوی ایران به راه افتادند. پس از گذشت مدتی، به شهر مرو رسیدند و مردم با شادی به استقبال ایشان آمدند. امام در آن شهر به خانه‌ای رفتند و در آن جا خدمتکارها سفره‌ی غذا را چیدند و خود در کناری ایستادند. امام علت ایستادن خدمت کارها را در کنار سفره پرسیدند و آن‌ها پاسخ دادند که ما چون خدمتکاریم نمی‌توانیم با شما غذا بخوریم. امام رضا (ع) پس از شنیدن صحبت خدمتکارها، در مورد این که آنان با یکدیگر برادر دینی‌اند، سخنانی بیان فرمودند و با خدمتکارها غذا خوردند. در ادامه‌ی درس، فرمایشی از جانب خداوند در قرآن کریم درباره‌ی «برابری انسان‌ها در آفرینش» و این که «بهترین انسان‌ها نزد خداوند با تقواترین آن‌هاست» و نیز مواردی از فرمایشات پیامبر (ص) در مورد «وظایف مسلمانان نسبت به یکدیگر»، آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را در مورد خوش رفتاری و برخورد احترام آمیز با اطرافیان ارزیابی کنید؛ به این ترتیب که از آنان بخواهید تا خاطره‌ای از حضورشان در یک مهمانی، مسافرت، جمع دوستان و مدرسه را تعریف و نحوه‌ی برخورد و رفتار با دیگران را در این مکان‌ها توصیف کنند؛ به این ترتیب، تجربه‌های عملی دانش‌آموزان را در این زمینه بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی در ارائه‌ی این درس می‌تواند به این صورت باشد که از دانش‌آموزان بخواهید تا هر یک بگویند که با دوستان خود چگونه رفتار می‌کنند یا از آن‌ها پرسید که اگر روزی برای دوستان مشکلی پیش بیاید چه کمکی به او می‌کنند؟ و یا این که اگر متوجه شوند دوستان بیمار شده و نمی‌تواند چند روز به مدرسه بیاید برای او چه کار می‌کنند و سؤالاتی از این قبیل که می‌تواند موجب ایجاد انگیزه در شاگردان شود.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: این درس به دو بخش تقسیم شده است؛ بخش اول، داستانی در مورد سفر امام رضا (ع) و همراهانش از شهر مدینه به سوی ایران است که روش «داستان گویی» می‌تواند روش مناسبی برای تدریس این قسمت باشد و بخش دوم، مربوط به سخنی از خداوند بزرگ در قرآن کریم و توصیه‌هایی از پیامبر اکرم (ص) است که می‌توانید از روش «آموزش متقابل» برای این بخش استفاده کنید. به این صورت که از دانش‌آموزان بخواهید تا به‌طور انفرادی درس را بخوانند و نظرها، پیشنهادها و آموخته‌های خود را از مطالبی که خوانده‌اند در کلاس بیان کنند. سپس نظر آن‌ها را جمع‌بندی کنید، از روی درس بخوانید و مطالب را با کمک نظرهای قبلی دانش‌آموزان به آنان آموزش دهید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام صادق (ع): در این فعالیت، حدیثی از امام صادق (ع) با این مضمون که مسلمانان با هم برادرند، اگر یک برادر گرسنه باشد آیا برادر دیگر می‌تواند غذاهای رنگارنگ بخورد یا اگر برادری تشنه باشد، آیا برادر دیگر می‌تواند آب بنوشد؟ آورده شده است. در این حدیث، هدف تأکید بر توجه دین و هم چنین ائمه‌ی اطهار به رعایت اصل برابری و برادری در اسلام است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان در مورد کمک به افراد ناتوان در موقعیت‌های مختلف (در اتوبوس یا صف نانوایی و...) با دوستان

خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی، نظر خود را راجع به «کمک‌های دوستان خوب به یکدیگر» می‌نویسند و آن را در کلاس برای دوستان خود می‌خوانند.

د) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمندتر با استفاده از کلمات اسلام، برابر، بندگان خدا، مهربان، صمیمی و کمک، چند جمله‌ی زیبا می‌نویسند و آن‌ها را در کلاس برای دوستان خود می‌خوانند.

ه) با مشورت هم جدول حل کنیم: از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا به صورت گروهی در کلاس جدول کلمات متقاطع را با توجه به آموخته‌های قبلی حل نمایند.

*** در پایان کتاب، فعالیت «مناجات» در نظر گرفته شده است که هدف آن، ایجاد فضای معنوی برای دانش‌آموزان است تا در آن فضا به مناجات و راز و نیاز با خداوند بپردازند.

راهنمای تدریس دروس

سال سوم

متوسطه ی حرفه ای

درس اوّل : خدای بی همتا

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با صفت وحدانیت خداوند (توحید).

ب) گرایش‌ها و عواطف :

– گرایش به سوی ایمان به خدای واحد

– اشتیاق به پرستش و ارتباط با خدا از طریق عبادت.

۲- موضوعات اساسی درس

– رسالت همه‌ی پیامبران در دعوت به توحید و یگانه‌پرستی

– مفهوم یگانگی

– وحدانیت خداوند.

۳- شرح مختصر درس

این درس با جملات لطیف و احساسی در زمینه‌ی زیبایی‌ها و نعمت‌های خداوند شروع و سپس به آفریننده‌ی این همه زیبایی اشاره شده و در مورد یگانگی و وحدانیت خداوند و این که رسالت همه‌ی پیامبران دعوت به توحید و یگانه‌پرستی بوده مطالبی ارائه شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : در این قسمت، ابتدا اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در ارتباط با برخی صفات خداوند که در سال‌های قبل با آن‌ها آشنا شده‌اند، ارزیابی کنید. سپس با طرح سؤالاتی چون «چه کسی می‌داند معنای لا اله الا الله چیست؟ وقتی در سرگذشت پیامبران می‌خوانیم آن‌ها مردم را به یکتاپرستی و توحید دعوت می‌کردند، منظور از یکتاپرستی چه بوده است؟» دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را با بررسی پاسخ‌های آنان ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: شروع مناسب یک درس تأثیر به‌سزایی در میزان کارایی فعالیت‌های یادگیری دارد. با توجه به این که رسالت همه‌ی پیامبران دعوت به یکتاپرستی و توحید بوده است، لذا یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع این درس می‌تواند یادآوری داستان‌هایی درباره‌ی نحوه‌ی دعوت پیامبران به یکتاپرستی و در صورت امکان، نمایش فیلم‌هایی در این رابطه و استفاده از تصاویر باشد و به این طریق در دانش‌آموزان ایجاد انگیزه کند.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: از جمله روش‌هایی که برای تدریس این درس پیشنهاد می‌شود «گردش علمی» است. در این روش می‌توانید دانش‌آموزان را به فضای باز ببرید و با دیدن ابرها، آسمان، پرندگان، گل‌ها و... توجه دانش‌آموزان را به این زیبایی‌ها و نعمت‌های خداوند جلب کنید و در مورد آفریننده‌ی این زیبایی‌ها صحبت کنید. سپس با روش توضیحی در مورد توحید و یکتاپرستی و رسالت پیامبران در این زمینه، توضیحات لازم را به زبان ساده و قابل فهم ارائه دهید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از حضرت علی(ع): در این فعالیت، حدیثی از حضرت علی(ع) در مورد ستایش خداوند آمده است که هدف آن، تأکید بر توجه ائمه‌ی اطهار(ع) بر اصل توحید و یگانه پرستی است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت از دانش‌آموزان بخواهید سوره‌ی «توحید» را در کلاس بخوانند. سپس معنای آن را روی تابلو بنویسید تا دانش‌آموزان با راهنمایی شما در مورد آن در کلاس با هم بحث و گفت‌وگو کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، چند نمونه از صفات خداوند در جدول بیان شده که دانش‌آموزان با کمک و راهنمایی شما، هر یک از صفات را در جمله‌ای توضیح می‌دهند و می‌نویسند.

.....	دانا
.....	بی همتا
.....	قادر و توانا
.....	بخشنده
.....	بی نیاز

درس سوم : روز جدایی

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با مفهوم حسابرسی در جهان آخرت و تعیین پاداش و جزا.

ب) گرایش‌ها و عواطف

– توجه به بازخورد کارهای نیک و بد ما در روز حساب

– تلاش برای انجام کار خوب و پرهیز از انجام کارهای بد.

۲- موضوعات اساسی درس

– مفهوم روز حساب و قیامت

– نحوه‌ی حسابرسی در قیامت

– پاداش و جزای اعمال ما در قیامت.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، ابتدا به بی‌هدف نبودن آفرینش جهان توسط خداوند اشاره شده و سپس ارتباط آن با روز قیامت و حساب بیان شده است. هم‌چنین در مورد این که روز قیامت چه روزی است، چگونه در آن روز به حساب‌ها رسیدگی می‌شود، چه اعمالی باعث سربلندی و سرافکنندگی انسان‌ها در روز قیامت خواهد بود، چگونه انسان‌ها نتیجه‌ی اعمال خود را در آن روز خواهند دید و نیز در مورد جایگاه انسان‌های نیکو کار و بدکار، مطالبی آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : ابتدا اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را از سال‌های قبل

در زمینه‌ی نتیجه‌ی کارهای خوب و بد، زنده شدن پس از مرگ در جهان آخرت، ضبط و ثبت اعمال و... ارزش‌یابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که یک مسابقه در کلاس ترتیب دهید و در مورد مسابقه و این که به برنده‌های مسابقه جایزه تعلق خواهد گرفت، توضیح دهید. پس از اجرای مسابقه، به برنده‌ها جایزه دهید و به این موضوع که هر کس زحمت و تلاش بیش‌تری بکشد، به نتیجه‌ی بهتری خواهد رسید و جایزه و پاداش را از آن خود خواهد کرد، اشاره کنید. سپس توضیح دهید که برای رسیدن به پاداش و جایزه بهتر باید به قوانین مسابقه و دستورات معلم در زمینه‌ی نحوه‌ی برگزاری مسابقه توجه و به آن‌ها عمل کنید؛ به این ترتیب برای شروع درس جدید در آن‌ها ایجاد انگیزه کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس ابتدا می‌توانید از «روش تمثیلی» استفاده کنید. از آن جا که دانش‌آموزان نتایج کارهای خود را به‌طور ملموس احساس می‌کنند، می‌توان مثال‌هایی نظیر موقعیت دو دانش‌آموزی که یکی درس می‌خواند و دیگری تنبلی می‌کند یا شخصی که کار می‌کند و کسی که به دنبال کار نمی‌رود و... ارائه داد. می‌توانید این گونه سؤال‌ها را با تصاویر مناسب مطرح (نمایشی) و پاسخ‌های فراگیرندگان را جمع‌بندی کنید و روی تابلو بنویسید (انجام هر کاری نتیجه‌ای دارد). سپس طرح سؤال‌ها (پرسش و پاسخ) را این گونه ادامه دهید: «آیا ما کسی را که همیشه خوب حرف می‌زند با کسی را که بد زبان است، به یک نسبت دوست داریم؟ آیا افراد دروغ‌گو را مردم دوست دارند؟» و... با ادامه‌ی سؤال‌ها و جمع‌بندی پاسخ دانش‌آموزان توجه‌ی آن‌ها را به این مطلب جلب کنید که خداوند هم افرادی را که کارهای خوب می‌کنند دوست دارد و در نتیجه، آن‌ها در قیامت - که روز حسابرسی است - پاداش کارهای خوب خود را می‌بینند و به بهشت می‌روند و بدکاران نیز به ناچار به مجازات کارهای بد خود می‌رسند. سپس در مورد مفاهیم درس (روز قیامت، و مفهوم حسابرسی) از طریق روش «توضیحی» و «تمثیلی» توضیحات لازم را ارائه دهید. پیشنهاد می‌شود برای ایجاد رقابت سازنده برای انجام کارهای نیک، جدولی تهیه کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که روزانه تعداد کارهای خوبی را که انجام دادند بگویند تا در جدول ثبت شود و با جمع‌بندی شماره‌ی کارهای نیک در پایان هفته، جایزه‌ی مناسبی برای آن‌ها در نظر بگیرید. (البته در این زمینه می‌توانید از اولیا و دیگران نیز کمک بگیرید).

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این قسمت، حدیثی از پیامبر(ص) در مورد همراه بودن اعمال خوب و بد انسان با او، در قیامت آورده شده که هدف آن، تأکید بر توجه به اصل معاد است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان با راهنمایی و نظارت شما درباره‌ی سؤال مطرح شده نظر خود را بیان و با هم در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) جدول: در این، قسمت جدولی طراحی شده که دانش‌آموزان کارهایی را که باعث سربلندی و شرمندگی انسان در جهان آخرت می‌شود، به‌طور جداگانه در جدول فهرست می‌کنند.

درس پنجم : حضرت عیسی (ع)

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با داستان زندگی حضرت عیسی (ع) و ویژگی‌های اخلاقی ایشان.

ب) گرایش و عواطف

- احساس علاقه نسبت به پیامبران بزرگ الهی.

۲- موضوعات اساسی درس

- شرح زندگی حضرت عیسی (ع)

- سختی‌هایی که انبیا در راه رسالتشان داشتند.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، شرح مختصری از زندگی حضرت عیسی (ع) در قالب داستان تاریخی مطرح شده است؛ این که چگونه حضرت عیسی (ع) مردم را به دین خدا دعوت می‌کرد و معجزه‌های ایشان چه بود و افراد حکومت چگونه با او رفتار می‌کردند و در پایان، چه طور شد که یار فریب خورده‌ی حضرت عیسی (ع) به جای او به صلیب کشیده شد.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : در این مرحله، به ارزیابی از دانسته‌های دانش‌آموزان در زمینه‌ی سرگذشت پیامبران اولوالعزم مانند حضرت نوح (ع)، حضرت ابراهیم (ع) و حضرت موسی (ع) پردازید و با طرح سؤالاتی در مورد حضرت عیسی (ع)، میزان آشنایی دانش‌آموزان با ایشان را بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی در ارائه‌ی این درس می‌تواند نمایش دادن تصاویری از حضرت مریم (ع) که فرزندش را در آغوش گرفته است، باشد. پس از نمایش تصاویر، نظر دانش‌آموزان را در مورد داستان تصاویر جویا شوید (از کارت پستال‌های تصاویر حضرت مریم (ع) و حضرت عیسی (ع) نیز می‌توان استفاده کرد).

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس می‌توان از روش «داستان گویی» استفاده کرد؛ بدین ترتیب که ابتدا داستان درس را از روی تصاویر با بیانی ساده و شیوا تعریف کنید، سپس با استفاده از روش «پرسش و پاسخ» با طرح سؤالاتی مانند این که «حضرت عیسی (ع) چگونه مردم را به خداپرستی دعوت می‌کرد؟ معجزه‌ی حضرت عیسی (ع) چه بود؟ چرا دشمنان از حضرت عیسی (ع) می‌ترسیدند؟» و... توجه دانش‌آموزان را به مفاهیم اصلی درس جلب و آن‌ها را برای ارائه‌ی پاسخ صحیح، راهنمایی کنید. در پایان، با استفاده از روش «تحریر و تقریر» پیام‌های اصلی درس را روی تابلو بنویسید و مطالب درس را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر (ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر (ص) درباره‌ی یکی از سخنان حضرت عیسی (ع) آورده شده است که هدف آن، تأکید بر توجه پیامبر (ص) به سخنان پیامبران قبل است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان درباره‌ی سؤال نظر خود را بیان و با هم در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند. در این فعالیت، با جمع‌بندی نظرها و پاسخ دانش‌آموزان، آن‌ها را به سوی هدف مورد نظر هدایت کنید.

ج) جدول: در این تمرین، دانش‌آموزان با توجه به عبارت‌های مورد نظر در جدول، پاسخ صحیح را علامت × می‌زنند.

د) برای خواندن: این قسمت، اطلاعات بیشتری را در مورد پیامبران اولوالعزم و کتاب‌های آسمانی آن‌ها به دانش‌آموزان ارائه می‌دهد.

ه) فعالیت ویژه: در این درس از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا با راهنمایی بزرگ‌ترها در مورد معجزات هر یک از پیامبران اولوالعزم مطالبی را جمع‌آوری و در کلاس برای دوستان خود بیان کنند.

درس هفتم : او می آید

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با امام دوازدهم و دوران غیبت ایشان

– آشنایی با دعای فرج.

ب) گرایش ها و عواطف

– احساس علاقه نسبت به امام زمان (عج)

– اشتیاق به ظهور و دیدار امام زمان (عج).

۲- موضوعات اساسی درس

– معرفی حضرت مهدی (عج) به عنوان آخرین امام

– مفهوم عصر غیبت صغری و غیبت کبری

– مفهوم ظهور امام زمان (عج)

– نحوه ی فراهم ساختن زمینه برای ظهور امام زمان (عج).

۳- شرح مختصر درس

در این درس، ابتدا فضای شهر در روز نیمه ی شعبان توصیف شده است. سپس در مورد تولد حضرت مهدی (عج) و غیبت صغرا و کبرا مطالبی ارائه شده است و این که چگونه همه در انتظار ظهور ایشان اند تا با آمدنشان حق بر باطل پیروز شود. هم چنین، مطالبی در مورد این که چگونه می توانیم خود را برای ظهور امام زمان (عج) آماده سازیم و نیز دعای فرج، آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته های پیشین : در این مرحله اطلاعات پیشین دانش آموزان را در مورد

مفهوم امامت، نام امامان و این که تا چه حد با امام زمان (عج) آشنایی دارند، بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از دانش‌آموزان بخواهید تا خاطرات خود را از روز نیمه‌ی شعبان و جشن‌های آن، توصیف و احساسات خود را در این روز بیان کنند.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس می‌توانید از روش‌های «پرسش و پاسخ»، «تحریر و تقریر» و «توضیحی» استفاده کنید، بدین ترتیب که ابتدا موضوع درس را روی تابلو بنویسید (امام زمان عجل... تعالی) و سپس با بیانی ساده توضیحات لازم را در مورد امام زمان (عج) و دوران غیبت و انتظار ظهور و دیگر مفاهیم درس ارائه دهید. پس از آن، با استفاده از روش «پرسش و پاسخ»، سؤالاتی را در زمینه‌ی ایام نیمه‌ی شعبان و احساساتی که نسبت به امام زمان (عج) دارند و این که چه کارهایی باید بکنیم تا برای ظهور امام زمان (عج) آماده شویم، پرسید. پاسخ‌های دانش‌آموزان را روی تابلو یادداشت کنید و سپس با استفاده از روش «تحریر و تقریر» مفاهیم و پیام‌های اصلی درس را روی تابلو بنویسید و مطالب درس را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر (ص): در این قسمت، حدیثی از پیامبر (ص) در مورد انتظار ظهور امام زمان (عج) به‌عنوان بهترین اعمال امت نقل شده است که هدف آن، تأکید بر توجه پیامبر (ص) به انتظار ظهور امام زمان (عج) از طرف امتش است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان پیشنهادهایی را روی تابلو می‌نویسند و درخصوص بهتر برگزار شدن جشن نیمه‌ی شعبان بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمند کارهایی را که در زمینه‌ی ظهور امام زمان (عج) انجام می‌دهند، فهرست کرده، در کلاس برای دوستان خود بیان کنند.

درس هشتم : ولیّ فقیه

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با مفهوم و اهمیت ولیّ فقیه.

ب) گرایش و عواطف :

– احساس نیاز به راهنمایی ولایت فقیه در عصر غیبت.

۲- موضوعات اساسی درس

– مفهوم ولایت فقیه

– ولیّ فقیه

– نقش ولیّ فقیه

– وظایف مسلمانان در قبال ولیّ فقیه.

۳- شرح مختصر درس

در این درس، مطالبی درباره‌ی نیاز جامعه به داشتن حکومت اسلامی و پیاده شدن قوانین اسلامی، هم چنین لزوم داشتن رهبری و این که این رهبری در زمان پیامبر توسط خود ایشان بود و پس از او، امامان این مسئولیت خطیر را به عهده داشتند و پس از غیبت امام زمان (عج) هم به عهده‌ی ولیّ فقیه است، مطرح شده است. در پایان، در مورد شرایط ولیّ فقیه و وظیفه‌ی مسلمانان در قبال ایشان مطالبی آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : در این مرحله با طرح سؤالاتی نظیر : «چرا ما به امام نیاز

داریم؟ یا امامان از طرف چه کسی انتخاب شده‌اند؟» و... دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را درباره‌ی رهبری و امامت ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای شروع این درس، نمایش فیلم‌های مستند از دوران انقلاب و رهبری امام خمینی همراه با توضیحاتی در زمینه‌ی رهبری ایشان در دوران انقلاب اسلامی است. در صورت عدم دسترسی به فیلم، از پوسترها و تصاویر نیز می‌توان استفاده کرد.

ج) روش‌هایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس، استفاده از روش «تمثیلی» در قالب مثال‌های ملموس است. از این طریق می‌توانید نیاز به رهبری را برای دانش‌آموزان توضیح دهید؛ مثلاً می‌توانید بپرسید: «وقتی معلم کلاس نتواند به علی سر کلاس حاضر شود، چه کسی می‌تواند جای معلم قرار بگیرد و کار او را انجام دهد؟» بعد از آوردن چند نمونه از مثال‌های ملموس، با طرح سؤالاتی از جمله این که «چرا به پیامبر و امام نیاز داریم؟ آیا بعد از پیامبر و امامان، هر کسی می‌تواند رهبری جامعه‌ی اسلامی را برعهده بگیرد؟» و... حس کنجکاوی دانش‌آموزان را تحریک کنید. سپس با استفاده از روش «آموزش مستقیم» و «توضیحی» مفاهیم اصلی درس را توضیح دهید و نتایج بحث‌ها و توضیحات را روی تابلو بنویسید (روش تحریر و تقریر).

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از حضرت مهدی (عج): در این قسمت، حدیثی از حضرت مهدی (عج) در مورد مراجعه به‌راویان حدیث و مراجع تقلید و فقها برای مسائل ضروری مطرح شده که هدف آن، تأکید ایشان بر ضرورت وجود مراجع تقلید و فقها است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان با راهنمایی و نظارت شما، در مورد ولی‌فقیه زمان حاضر و وظایف ما در قبال ایشان با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی درباره‌ی زندگی امام خمینی (ره)، مطالبی را با کمک بزرگ‌ترها تهیه کنند و در کلاس می‌خوانند.

د) برای خواندن: در این قسمت به ارائه‌ی اطلاعات بیش‌تر از دوران انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی (ره)، قسمتی از زندگی امام خمینی، مبارزات ایشان و کتاب‌هایی که نوشته‌اند، پرداخته شده است.

ه) فعالیت ویژه : در این تمرین، از دانش‌آموزان توانمند خواسته می‌شود تا در مورد معنای ولایت فقیه، مطالبی را با کمک بزرگ‌ترها تهیه کنند و در کلاس بخوانند.

و) با مشورت هم جدول حل کنیم : از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا به صورت گروهی در کلاس با توجه به آموخته‌های قبلی جدول کلمات متقاطع را حل نمایند.

درس دهم : نماز باشکوه جمعه

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با برخی از آداب و احکام مراسم نماز جمعه.

ب) گرایش و عواطف

- اشتیاق برای شرکت در مراسم نماز جمعه.

ج) مهارت و عمل

- شرکت در مراسم نماز جمعه.

۲- موضوعات اساسی درس

- اهمیت نماز جماعت و جمعه در اسلام

- آداب شرکت در نماز جمعه

- نحوه‌ی خواندن نماز جمعه.

۳- شرح مختصر درس

این درس در مورد آداب مراسم نماز جمعه و نحوه‌ی خواندن آن است. هم‌چنین، مطالبی در خصوص خواندن خطبه در نماز جمعه، مطرح کردن وسایل مختلف جامعه، خواندن نماز جمعه به جای نماز ظهر و دلیل گرفتن سلاح در دست امام جمعه به منظور دفاع از دین اشاره شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را در زمینه‌ی خواندن نماز جماعت از طریق طرح سؤالاتی مثل : «آیا تا به حال در نماز جماعت شرکت کرده‌اید؟ آیا می‌دانید نماز

جماعت را چگونه می خوانند؟» و...، بررسی کرده، با یادآوری مطالب مربوط به نماز برای درس جدید زمینه سازی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از تک تک دانش‌آموزان بخواهید بگویند که جمعه‌ی هفته‌ی قبل را چگونه گذرانده و در مورد کارهایی که در آن روز انجام داده‌اند، صحبت کنند. سپس در مورد این که روز جمعه چه کارهایی کردید و چه کارهای دیگری می‌توانید به برنامه‌هایتان بیفزایید، صحبت کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس، روش «مشارکت عملی و گروهی» است. به طوری که از دانش‌آموزان بخواهید تا به نمازخانه‌ی مدرسه بروند و در آن جا به‌طور عملی نماز جماعت را اجرا کنند و در حین انجام مراحل نماز جماعت، توضیحات لازم را به‌طور مستقیم (روش آموزش مستقیم) ارائه دهید. سپس به کلاس بیایید و مفاهیم کلیدی درس را روی تابلو بنویسید (تحریر و تقریر) و درس را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام صادق(ع): در این فعالیت، حدیثی از امام صادق(ع) در مورد این که چگونه باید خود را برای نماز جمعه آماده کرد نقل شده که هدف آن، تأکید و توجه ائمه‌ی اطهار(ع) به اهمیت نماز جمعه در دین اسلام است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان با راهنمایی شما در مورد فواید شرکت در نماز جماعت با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمند با راهنمایی بزرگ‌ترها مطالبی درباره‌ی صحبت‌های امام جمعه‌ی شهرشان در هفته‌ای که گذشت، تهیه می‌کنند.

درس دوازدهم : خانه‌ی خدا

۱- اهداف

- الف) دانش و اطلاعات
- آشنایی با عبادت شکوه‌مند حج.
- ب) گرایش و عواطف
- اشتیاق برای شرکت در مراسم حج.

۲- موضوعات اساسی درس

- مراسم حج
- اهمیت و نقش مراسم حج در اتحاد مسلمانان.

۳- شرح مختصر درس

مطالب این درس در مورد مراسم حج است. همچنین، نقش و فواید شرکت در مراسم حج مطرح و در نهایت، به وجوب آن بر مسلمانان توانا از نظر جسمانی و مالی تأکید شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : در این قسمت با طرح سؤالاتی چون : «آیا تا به حال از اقوام و نزدیکان شما کسی به مکه رفته است؟ آیا در مراسم بازگشت آن‌ها شرکت کرده‌اید؟ از خانه‌ی کعبه و شهر مکه چه می‌دانید؟» و...، دانسته‌های دانش‌آموزان را در مورد مراسم حج ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب : یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از دانش‌آموزان بخواهید تا اگر خاطره‌ای از بازگشت اقوام خود از خانه‌ی خدا و مراسم ولیمه‌ی آنان دارند، تعریف کنند.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس این درس، روش «نمایشی» است. در این روش می‌توانید فیلم‌هایی مستند از قسمت‌های مختلف مراسم حج تهیه کنید و به نمایش بگذارید. در صورت عدم دسترسی به فیلم می‌توانید از تصاویر و پوستره‌های مختلف در این زمینه استفاده کنید و همزمان با نشان دادن آن، توضیحات لازم را با استفاده از روش «آموزش مستقیم» روی تصاویر ارائه دهید (یکی از روش‌های مناسب برای آموزش احکام همان روش آموزش مستقیم است). سپس مفاهیم کلیدی درس را روی تابلو بنویسید (تحریر و تقریر) و مطالب درس را جمع‌بندی کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) درباره‌ی سفر حج بیان شده که هدف آن، تأکید پیامبر بر اهمیت این سفر معنوی است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت و گو کن: در این تمرین، دانش‌آموزان با راهنمایی شما در مورد «عید قربان» و علت جشن مسلمانان در این روز با هم گفت و گو می‌کنند.

ج) برای خواندن: این قسمت برای ارائه‌ی اطلاعات بیشتر در زمینه‌ی بنای کعبه است.
د) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمندتر درباره‌ی مراسم حج و اعمالی که در این مراسم مسلمانان انجام می‌دهند، مطالبی تهیه می‌کنند (با همکاری بزرگ‌ترها) و در کلاس می‌خوانند.

درس چهاردهم : چگونه با دیگران رفتار کنیم؟

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

– آشنایی با نحوه‌ی آداب معاشرت از دیدگاه اسلام.

ب) گرایش و عواطف

– تمایل و اشتیاق به رعایت آداب معاشرت اسلامی.

۲- موضوعات اساسی درس

– آداب دوستی و معاشرت و توجه به ظاهر خود از دیدگاه اسلام

– الگو قرار دادن رفتار بزرگان دین.

۳- شرح مختصر درس

این درس، ابتدا با طرح سؤالاتی در زمینه‌ی توجه به رفتارها و برخوردهای اطرافیان شروع شده است. سپس چند نمونه از کارهایی که باعث می‌شود با دیگران بهتر ارتباط برقرار کنیم و معاشرت صحیح داشته باشیم، بیان شده است. در پایان، در مورد این که دین اسلام در مورد آداب معاشرت سفارش‌های زیادی کرده و در این مورد باید رفتار حضرت محمد (ص) و دیگر بزرگان دین الگو باشد، مطالبی آورده شده است.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین : دانسته‌ها و اطلاعات پیشین دانش‌آموزان را با بیان خاطراتشان در موقعیت‌های مختلف در مورد نحوه‌ی رفتار و برخورد با دیگران بررسی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب : یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این

است که سؤال‌هایی را از دانش‌آموزان بپرسید؛ مثلاً این که «آیا تا به حال کسی شما را مسخره کرده است؟» به دانش‌آموزان فرصت دهید اگر خاطره‌ای در این زمینه دارند، تعریف کنند یا خود شما داستانی را از دوران کودکی کسی که مورد تمسخر قرار گرفته، در قالب خاطره بیان کنید (این داستان می‌تواند ساختگی باشد). پس از تعریف خاطرات، احساسات دانش‌آموزان را در زمینه‌ی خاطره‌ها بررسی کنید.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس لازم است ابتدا به صورتی ساده با استفاده از روش «پرسش و پاسخ» تا حدی نقش آداب معاشرت صحیح را برای دانش‌آموزان بیان کنید؛ مثلاً بگویید: «چرا نباید دیگران را مسخره کنیم؟ چه کارهایی باعث می‌شود که ما با دیگران بهتر ارتباط برقرار کنیم؟» و... سپس با استفاده از روش داستان‌گویی با بیان داستانی در زمینه‌ی رفتارهای اجتماعی و ارتباط با دیگران از زندگی بزرگان دین، توجه دانش‌آموزان را به اهمیت این گونه معاشرت و برخورد با اطرافیان از نظر اسلام جلب کنید و با استفاده از روش «بحث گروهی» از دانش‌آموزان بخواهید در مورد داستان به بحث و گفت‌وگو بپردازند و در پایان، مطالب را جمع‌بندی و روی مفاهیم اصلی درس تأکید کنید.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از پیامبر(ص): در این فعالیت، حدیثی از پیامبر(ص) در مورد سلام و خوش‌زبانی نقل شده که هدف آن، تأکید بر توجه پیامبر به نحوه‌ی برخورد با دیگران است.
ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان با راهنمایی شما راجع به احساسات خود و چگونگی برخورد با کسانی که رفتار نامناسبی با آن‌ها داشته‌اند با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) با راهنمایی معلم انجام بده: در این تمرین، دانش‌آموزان با انجام یک فعالیت عملی چند نمونه از رفتارهای مناسب و نامناسب با دیگران را در جدول فهرست می‌کنند.

د) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمندتر مطالبی را در زمینه‌ی این که پیامبر برای آراستگی ظاهر به چه چیزهایی توجه داشتند، تهیه کرده و در کلاس می‌خوانند.

درس شانزدهم : دوری از گناهان

۱- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با مفاهیم تهمت، غیبت و ... به عنوان گناهان کبیره
- آشنایی با آثار و نتایج اعمال ناپسند مانند تهمت، دروغگویی و غیبت.
- ب) گرایش و عواطف
- تمایل به پرهیز از کارهای ناپسند و گناه و روی آوردن به کارهای خداپسندانه.

۲- موضوعات اساسی درس

- مفهوم دروغگویی، تهمت و غیبت به عنوان گناهان کبیره
- نتایج گناهان کبیره (تهمت، دروغگویی و غیبت)
- سفارش اسلام برای مبارزه با نفس و دوری از گناهان کبیره.

۳- شرح مختصر درس

این درس در قالب داستانی مطرح شده که در آن، پسر خانواده طی اتفاقی که در فروشگاه رخ می‌دهد با مفهوم تهمت از طریق پدرش آشنا می‌شود. پس از آن، پدرش در مورد گناهان دیگر مانند دروغگویی و غیبت صحبت می‌کند و از آن‌ها به عنوان گناهان کبیره یاد می‌کند و متذکر می‌شود که دین اسلام ما را از انجام چنین کارهایی باز می‌دارد؛ زیرا چنین گناهی نه تنها باعث ناراحتی دیگران می‌شود بلکه موجب می‌شود خداوند هم از ما راضی نباشد.

۴- مراحل تدریس

الف) توجه به دانسته‌های پیشین: با طرح سؤالاتی مانند «آیا می‌توانید چند مورد از

کارهای درست و نادرست را بیان کنید؟ چرا برخی از این کارها درست و برخی نادرست اند؟ و...، دانسته‌های پیشین دانش‌آموزان را در مورد درس جدید ارزیابی کنید.

ب) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع درس این است که از دانش‌آموزان بخواهید تا به سؤالاتی مانند «ما چه کارهایی می‌توانیم انجام دهیم تا دیگران به ما اطمینان کنند؟ اگر دوست شما پشت سر شما حرف نادرستی بزند، چه احساسی پیدا می‌کنید؟ آیا این شخص دوست خوبی خواهد بود؟» و... پاسخ دهند و با این پرسش و پاسخ‌ها زمینه‌ی بحث و گفت‌وگو را فراهم کنند.

ج) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: برای تدریس این درس، ابتدا می‌توانید با استفاده از «آموزش مستقیم» مفاهیم تهمت، دروغ‌گویی و غیبت را برای دانش‌آموزان توضیح دهید و سپس با استفاده از روش «تمثیلی» و «پرسش و پاسخ» آثار و مضرات هر یک از این کارهای ناشایست را برای فراگیرندگان بازگو کنید؛ مثلاً بپرسید: «اگر شما از کسی آدرسی را بپرسید و او به شما آدرسی اشتباهی بدهد، چه احساسی پیدا می‌کنید؟» به همین ترتیب، مثال‌هایی از این قبیل در مورد تهمت و غیبت نیز بیاورید. سپس با استفاده از روش «بحث گروهی» در مورد آثار و نتایج این کارهای ناشایست، دانش‌آموزان را به بحث و گفت‌وگو ترغیب کنید. در نهایت، نتایج مباحث و مفاهیم کلیدی درس را روی تابلو با کمک دانش‌آموزان جمع‌بندی کنید (روش تحریر و تقریر). البته یکی از بهترین روش‌ها برای ارائه‌ی چنین دروسی، شیوه‌ی الگویی است که لازم است معلم برخوردش با دانش‌آموزان بر اساس صداقت و درستی باشد و به وعده‌هایی که می‌دهد، عمل کند.

۵- تمرین‌ها و فعالیت‌های پایانی درس

الف) سخنی از امام علی(ع): در این فعالیت، حدیثی از امام علی(ع) آورده شده است که ایشان پیروزی بر عادت‌های ناپسند را برترین عبادت دانستند. هدف، تأکید و توجه ائمه‌ی اطهار(ع) بر مبارزه با نفس و دوری از گناهان است.

ب) با راهنمایی معلم در کلاس با دوستان گفت‌وگو کن: در این قسمت، دانش‌آموزان با راهنمایی شما در مورد وظیفه‌ی ما در زمانی که کسی از دیگری غیبت می‌کند، با دوستان خود در کلاس بحث و گفت‌وگو می‌کنند.

ج) فعالیت ویژه: در این تمرین، دانش‌آموزان توانمند چند نمونه از گناهان بزرگ در اسلام را (به جز مواردی که در درس آمده) فهرست می‌کنند.

د) با مشورت هم جدول حل کنیم : در این قسمت از دانش‌آموزان خواسته می‌شود تا با توجه به آموخته‌های قبلی به صورت گروهی در کلاس جدول کلمات متقاطع را حل نمایند.

*** در پایان کتاب، فعالیت «مناجات» در نظر گرفته شده است که هدف از آن، ایجاد فضای معنوی برای دانش‌آموزان است تا آنان در این فضا به مناجات و راز و نیاز با خداوند بپردازند.

بخش سوم
راهنمای تدریس جست و جو
در آیات قرآنی

جست‌وجو در آیات قرآنی

۱- شرح مختصر درس

در این دروس، سه آیه از سوره‌های مختلف قرآن کریم همراه با معانی آنها در ارتباط با موضوع هر درس ارائه شده است.

۲- اهداف

الف) دانش و اطلاعات

- آشنایی با خواندن آیه‌هایی از قرآن کریم در ارتباط با موضوع هر درس
- آشنایی با معانی و مفهوم آیات ذکر شده.

ب) گرایش‌ها و عواطف

- تمایل به قرائت قرآن کریم
- توجه به معانی آیات قرآنی
- احساس احترام به قرآن به عنوان کتاب آسمانی مقدس.

ج) مهارت و عمل

- خواندن صحیح آیات قرآنی
- رعایت آداب استفاده از قرآن کریم.

۳- مراحل تدریس

الف) شیوه‌هایی برای شروع مناسب: یکی از شیوه‌های پیشنهادی برای شروع دروس قرآنی، استفاده از نوار آیات مطرح شده در درس است (گفتنی است در صورتی که نوار در دسترس نباشد می‌توانید از قبل آیات مربوط را روی نوار ضبط کرده، از آن برای آموزش در کلاس استفاده کنید).

ب) پیشنهادهایی برای تدریس مناسب: یکی از روش‌های پیشنهادی برای تدریس قرآن کریم این است که تدریس آیات قرآنی در چند مرحله صورت گیرد:

مرحله اول: از روی آیهی مورد نظر با قرائت صحیح و ساده بخوانید.

مرحله دوم: آیهی مورد نظر را به صورت کلمه به کلمه بخوانید و از دانش‌آموزان بخواهید پس از خواندن هر کلمه، آن‌ها نیز تکرار کنند (این مرحله می‌تواند چندین بار تکرار شود تا دانش‌آموزان کاملاً به خواندن کلمات تسلط یابند).

مرحله سوم: از دانش‌آموزان بخواهید تا به صورت انفرادی از روی آیهی مورد نظر بخوانند.

مرحله چهارم: در این مرحله، همراه با دانش‌آموزان آیهی مورد نظر را هم خوانی کنید.

مرحله پنجم: در این مرحله، آیهی مورد نظر را همراه با معنای آن برای دانش‌آموزان بخوانید.

مرحله ششم: در مورد معنای آیهی مورد نظر توضیحات لازم را ارائه دهید تا دانش‌آموزان به ارتباط آیات با موضوع درس قبل پی ببرند. توضیحات در مورد معنای آیات هر درس می‌تواند همان توضیحات درس قبل (مربوط به درس دینی) باشد. هدف از ارائه معنای آیات این است که به دانش‌آموزان بگوییم آن چه را در موضوعات دروس دینی می‌آموزید، آن چنان مهم‌اند که قرآن کریم هم به آن اشاره کرده است؛ بنابراین به حفظ آیات یا سؤال از معنای آیات نیازی نیست.

۴- نحوه‌ی انجام تمرین‌های درس

تمرین ۱: کلمه‌های زیر را بخوانید.

در این تمرین، دانش‌آموزان چند نمونه از کلمات درس را که در جدول آمده است، ابتدا به صورت جدا بخش‌خوانی کرده و سپس کل کلمه را می‌خوانند (این تمرین ممکن است به چندین بار تکرار نیاز داشته باشد).

تمرین ۲: با توجه به معنای آیات زیر، کدام آیه درباره‌ی موضوع درس است؟ آن را با علامت × مشخص کنید.

در این تمرین، دو آیه ارائه شده است که یکی از آیات در ارتباط با موضوع درس و دیگری غیر مرتبط با موضوع درس است که دانش‌آموزان با توجه به معنای آیات، آیه‌ای را که معنای آن در ارتباط با موضوع درس است، از بین دو آیه بازشناسی می‌کنند و در داخل مربع علامت می‌زنند.

۵- ارزش‌یابی

تمامی آیات موجود در متن درس دارای ارزش‌یابی مستمر و پایانی (به صورت شفاهی و روخوانی صحیح) است. گفتنی است که معانی آیات برای تفهیم بهتر مطالب بوده و مورد ارزش‌یابی قرار نمی‌گیرند و ارزش‌یابی از تمرین‌های ۱ و ۲ فقط به صورت مستمر انجام می‌گیرد.

منابع

- احکام شرعی (ویژه کودکان و دانش‌آموزان استثنایی)، تهیه‌کنندگان سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور و مرکز ملی پاسخ‌گویی به سؤالات دینی دفتر تبلیغات حوزه‌ی علمیه قم، ناشر سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، ۱۳۸۷.
- مقدمه‌ای بر روش تدریس تعلیمات دینی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی دوره‌ی مهارت‌های حرفه‌ای، مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی و چند معلولیتی، معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و فرهنگی، ناشر سازمان آموزش و پرورش استثنایی، ۱۳۸۳.
- راهنمای برنامه‌ی درسی تعلیم و تربیت اسلامی (دوره‌ی ابتدایی)، گروه تعلیم و تربیت دینی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، سال ۱۳۸۵.
- راهنمای برنامه‌ی درسی تعلیمات دینی و قرآن دوره‌ی متوسطه‌ی حرفه‌ای، گروه حرفه‌آموزی، معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و فرهنگی، سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، ۱۳۸۶.
- مناسب‌سازی فرهنگ اسلامی و تعلیمات دینی سال‌های اول، دوم و سوم راهنمایی ویژه دانش‌آموزان آسیب‌دیده‌ی شنوایی، مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی دانش‌آموزان با مشکلات حسی— حرکتی، معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و فرهنگی، ناشر سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، ۱۳۸۶.
- روش تدریس قرآن دوره‌ی ابتدایی و مهارت‌های حرفه‌ای کودکان کم‌توان ذهنی، مدیریت برنامه‌ریزی آموزشی دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی و چند معلولیتی، معاونت برنامه‌ریزی آموزشی و فرهنگی، ناشر سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور، ۱۳۷۹.
- کتاب معلم (راهنمای تدریس) تعلیم و تربیت اسلامی هدیه‌های آسمان سال‌های اول، دوم، سوم و چهارم دوره‌ی ابتدایی، دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی، ناشر اداره کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی، ۱۳۸۲.
- امین، سید محسن؛ سیره معصومین (ع)، ترجمه‌ی علی حجتی کرمانی، سروش، ۱۳۶۵.
- عزیزی، عباس؛ سیره النبی (ص)، صلاه، ۱۳۸۵.
- مختاری، محمد رضا و بهشتی، سید جواد؛ عبد شکور، ستاد اقامه نماز وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۸۵.
- خلاصه مقالات نخستین همایش بین‌المللی سیمای پیامبر اعظم (ص) و برنامه‌های درسی؛ ناشر سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، اردیبهشت ۱۳۸۶.
- آیین زندگی، ترجمه‌ی سید مهدی شجاعی، ناشر سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، ۱۳۸۶.